

De verhoudingen tussen niet-gouvernementele organisaties in het Markermeer-IJmeer gebied rond 'Bouwen met de Natuur'

**Universiteit Twente
Faculteit Management en Bestuur
Bacheloropdracht Bestuurskunde**

Auteur:

Erwin van der Aart
S0176516

1^e Begeleider: Dr. K.R.D. Lulofs

2^e Begeleider: Drs. M.R.H. Smit

Samenvatting

Het doel van dit onderzoek is om een beeld te krijgen van welke niet-gouvernementele organisaties die actief zijn in het Markermeer-IJmeer gebied een belang hebben bij de toepassing van 'Bouwen met de Natuur', wat zij van 'Bouwen met de Natuur' vinden en hoe de niet-gouvernementele organisaties zich onderling verhouden. Dit alles om uiteindelijk de kansen en obstakels te identificeren die 'Bouwen met de Natuur' zou kunnen tegen komen. Dit heeft geleid tot de volgende hoofdvraag: *"Hoe verhouden de niet-gouvernementele organisaties uit de relevante subsystems van het toepassen van het 'Bouwen met de Natuur' concept op het Markermeer en IJmeer zich tot elkaar en 'Bouwen met de Natuur' en welke kansen en obstakels levert dit op voor het toepassen van 'Bouwen met de Natuur'?"*

Om dit onderzoek overzichtelijk te houden is er gekozen om te kijken naar welke nested subsystems (beleidsgebieden) een belangrijke rol spelen in het Markermeer-IJmeer gebied en vervolgens een niet-gouvernementele organisatie te kiezen die representatief is voor dit subsystem. Op basis van een literatuur studie zijn er zes nested subsystems geïdentificeerd. Drie van deze subsystems bevatten ook daadwerkelijk niet-gouvernementele organisaties: Ecologie, Recreatie & Toerisme en Economie. De organisaties die deze subsystems representeren zijn: Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer (VBIJ), Stichting Waterrecreatie IJsselmeer en Randmeren (Stichting WIJ) en Coöperatieve Producentenorganisatie Nederlandse Vissersbond –IJsselmeer (PO IJsselmeer).

Door middel van literatuurstudie en uit de gehouden interviews met leden van de niet-gouvernementele organisaties blijkt dat VBIJ positief staat tegenover 'Bouwen met de Natuur', Stichting WIJ in principe ook wel, maar deze organisatie is minder overtuigd van de effectiviteit van 'Bouwen met de Natuur' en ziet minder sterk de noodzaak om de ecologische kwaliteit van het Markermeer en IJmeer te verbeteren. PO IJsselmeer staat het minst positief tegenover 'Bouwen met de Natuur' omdat het niet wil dat het ten koste gaat van hun visvangst. Op basis hiervan en algemene standpunten die de organisaties hebben over het Markermeer-IJmeer gebied zijn er twee coalities te onderscheiden. De Natuur & Recreatie coalitie, die bestaat uit (water)recreanten en natuurliefhebbers en de Visserij coalitie, die bestaat uit de vissers die op het Markermeer vissen. De Natuur & Recreatie coalitie hecht vooral waarde aan de natuur en de openheid van het gebied, ziet liever geen grote bouwprojecten in de meren en is tegen de overbevissing van de meren. De Visserij coalitie ziet het Markermeer & IJmeer als bron van visvangst en inkomsten en wil vooral gewoon doorgaan met vissen. Deze coalitie probeert de visvangst wel te verduurzamen om hun eigen inkomstenbron niet te laten verdwijnen.

Deze coalities bieden zowel kansen als obstakels voor 'Bouwen met de Natuur'. De Visserij coalitie zal tegenstand bieden zolang zij denken dat visgrond verloren zal gaan. De Natuur & Recreatie coalitie zal over het algemeen juist voor het toepassen van 'Bouwen met de Natuur' zijn tenzij dit op te grote schaal wordt gedaan en het de openheid van het meer aantast.

Inhoudsopgave:

1. Inleiding	1
2. Theoretisch kader	3
2.1 Inleiding	3
2.2 Bouwen met de Natuur	3
2.3 Advocacy coalition framework	3
2.4 Policy subsystems & advocacy coalitions	3
2.5 Macht & belief systems	5
2.6 Toepassing advocacy coalition framework	6
3. Methodologie	7
3.1 Case study	7
3.2 Afbakening	7
3.3 Nested subsystems & selectie actoren	8
3.4 Methode van informatievergaring	9
3.5 Operationalisatie belief system	9
4. Het Policy subsystem	11
4.1 Inleiding	11
4.2 Het ontstaan van de meren	11
4.3 Concurrerende doeleinden	12
4.4 Recente ontwikkelingen	12
4.5 Bouwen met de Natuur	14
5. Relevante niet-gouvernementele organisaties	16
5.1 Inleiding	16
5.2 Actoren	16
5.3 Conclusies	17
6. Houding ten opzichte van Bouwen met de Natuur	18
6.1 Inleiding	18
6.2 Stichting Waterrecreatie IJsselmeer en Randmeren	18
6.3 Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer	18
6.4 Coöperatieve Producenten organisatie Nederlandse Vissersbond – IJsselmeer	19
6.5 Conclusie	20
7. Gevormde Netwerken	21
7.1 Inleiding	21
7.2 Wat de organisaties zelf zeggen	21
7.3 Standpunten & samenwerking	21
7.3.1 Relatie VBIJ – Stichting WIJ	21
7.3.2 Relatie PO IJsselmeer – VBIJ	22
7.3.3 Relatie Stichting WIJ – PO IJsselmeer	22
7.4 Advocacy coalitions	23
7.4.1 Natuur & Recreatie coalitie	23
7.4.2 Visserij coalitie	23
7.5 Type subsystems	24
7.6 Conclusie	24
8. Kansen en Obstakels	25
8.1 Inleiding	25

8.2 Natuur & Recreatie coalitie	25
8.3 Visserij coalitie	25
9. Conclusie	27
10. Discussie En Aanbevelingen	29
10.1 Discussie onderzoek	29
10.2 Aanbevelingen	29
Literatuurlijst	30
Bijlage 1	33
Reflectieverslag	42

1 Inleiding:

‘Bouwen met de Natuur’ is een volledig nieuwe manier van kijken naar bouwwerkzaamheden in gebieden waar rekening gehouden moet worden met de aanwezige natuurlijke processen en de ecologische waarde van het gebied. Dit concept is in 1979 bedacht door het bedrijf Svasek Hydraulics, om vervolgens verder uitgewerkt te worden door Ronald Waterman (Waterman, 2008). ‘Bouwen met de Natuur’ richt zich erop niet alleen maar de negatieve effecten van essentiële bouwprojecten op de natuur zo klein mogelijk te houden, maar door de bouwwerkzaamheden juist de systeempotenties van het gebied te vergroten en de aanwezige natuurlijke krachten te gebruiken om het bouwproject tot stand te brengen (Waterman, 2008). Een goed voorbeeld hier van is het ophogen van de voeroevers in het IJsselmeer. Dit kan simpelweg gedaan worden door een hoop zand op de voeroevers te spuiten, dit heeft echter een sterk nadelig effect op de aanwezige natuur. De ‘Bouwen met de Natuur’ manier om dit te doen is het zand voor de voeroevers in het water leggen en de natuurlijke stroming in het water het zand naar de voeroevers laten verplaatsen. Door het zand zich op een natuurlijke wijze te laten verspreiden richt je veel minder schade aan de natuur aan (Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer, 2010).

Het Markermeer heeft aan de ene kant te maken met een te hoge slib concentratie en een neerwaartse trend op ecologisch gebied (de Lucas, z.d.) en aan de andere kant ook met meerdere bouwprojecten die het Markermeer mogelijk negatief kunnen beïnvloeden (Randstad Urgent, 2009). Toepassen van ‘Bouwen met de Natuur’ concepten in dit gebied zou veel kunnen bijdragen aan het oplossen van deze problemen. Hier wordt dan ook naar gekeken. Echter als je een nieuw concept als ‘Bouwen met de Natuur’ wilt implementeren krijg je te maken met andere organisaties die hierdoor beïnvloed worden en zelf ook het project willen beïnvloeden. Om niet voor verrassingen komen te staan is het daarom verstandig om een inventarisatie te maken van andere organisaties die beïnvloed worden door wat je van plan bent, ook wel stakeholders genoemd. Voor een deel is dit ook al gedaan, echter is er nog niet grondig gekeken naar de verschillende niet-gouvernementele organisaties (NGO’s) en hoe zij tegenover ‘Bouwen met de Natuur’ staan. Het beste zou natuurlijk zijn om elke NGO langs te gaan, maar dit zou erg veel tijd kosten. Daarom zal ik in dit verslag namens het ‘Twente Centre for Studies in Technology and Sustainable Development’ van de universiteit Twente onderzoek doen naar hoe de verschillende relevante subsystems waar de NGO’s uit komen tegenover ‘Bouwen met de Natuur’ staan. Dit zal gedaan worden door een paar representatieve NGO’s te ondervragen om zo een beeld te krijgen van wat NGO’s uit verschillende subsystems van ‘Bouwen met de Natuur’ vinden. De hoofdvraag van dit verslag is dan ook:

“Hoe verhouden de niet-gouvernementele organisaties uit de relevante subsystems van het toepassen van het ‘Bouwen met de Natuur’ concept op het Markermeer en IJmeer zich tot elkaar en ‘Bouwen met de Natuur’ en welke kansen en obstakels levert dit op voor het toepassen van ‘Bouwen met de Natuur’?”

Om deze vraag stelselmatig te kunnen beantwoorden, is deze verdeeld in vier deelvragen die samen een goed uitgewerkt antwoord zullen geven op de hoofdvraag.

Deelvragen:

- 1 Welke relevante subsystems zijn bij het toepassen van 'Bouwen met de Natuur' betrokken en welke niet-gouvernementele organisaties zijn representatief voor deze subsystems?
- 2 Hoe staan de subsystems tegenover 'Bouwen met de Natuur' en waarom?
- 3 Wie zien de niet-gouvernementele organisaties uit de verschillende subsystems als hun medestanders en tegenstanders en in hoeverre vormen ze daadwerkelijk netwerken?
- 4 Wat zijn de belangrijkste belemmerende en bevorderende factoren voor samenwerking met deze netwerken?

In de rest van het verslag zal allereerst de theorie uitgelegd worden waar dit onderzoek op gebaseerd is in hoofdstuk 2. Hoofdstuk 3 zal uiteen gezet worden hoe de deelvragen beantwoord zullen worden. In Hoofdstuk 4 zal vervolgens een uiteenzetting worden gegeven van de ontwikkelingen in het Markermeergebied tot nu toe om te kunnen begrijpen in welke context de stakeholders opereren. Hoofdstuk 5 tot en met 8 zullen vervolgens de verschillende deelvragen behandelen.

2 Theoretisch kader:

2.1 Inleiding

Om tot een goede beschrijving te komen van de verschillende relevante subsystems en hun onderlinge verhoudingen is een goede gronding in relevante theorie noodzakelijk. In dit hoofdstuk zal daarom gekeken worden naar wat 'Bouwen met de Natuur' precies is, en uitgelegd worden welke theorieën gebruikt zullen worden voor het beantwoorden van de hoofd- en deelvragen.

2.2 Bouwen met de Natuur

'Bouwen met de Natuur' is een relatief nieuwe concept. De meningen over wat 'Bouwen met de Natuur' precies inhoud verschillen van persoon tot persoon (Smit, 2010). In dit verslag zal de definitie van Ecoshape gehanteerd worden. Volgens Ecoshape (Smit & Lulofs, z.d.) probeert '*Bouwen met de Natuur*' *'Ecologie en menselijke ambitie in de natte bouw samen te brengen'*. Om dit te bereiken baseert 'Bouwen met de Natuur' zich op drie peilers':

- 1 identificatie van de aanwezige natuurlijke processen in een ecosysteem
- 2 de geïdentificeerde natuurlijke processen gebruiken voor de realisatie van menselijke ambitie
- 3 het maximaliseren en realiseren van de potentie van het ecosysteem, in plaats van slecht proberen te behouden wat al aanwezig is

2.3 Advocacy coalition framework

Voor het beantwoorden van de hoofd- en deelvragen zal het 'advocacy coalition framework' (ACF) van Paul Sabatier gebruikt worden. Volgens het ACF kunnen veranderingen in beleid verklaard worden door de interacties tussen verschillende instituties (Sabatier, 1988). 'Bouwen met de Natuur' wordt op dit moment nog niet grootschalig toegepast en het zou een verandering in beleid nodig hebben om te zorgen dat dit wel gebeurt. Door de interacties tussen de actoren uit de verschillende relevante subsystems te analyseren kan er gekeken worden naar welke 'advocacy coalitions' op dit moment bestaan of zich aan het vormen zijn. Op basis van de inventarisatie van advocacy coalitions kan dan een inschatting gemaakt worden van de kansen die 'Bouwen met de Natuur' heeft om meer toegepast te worden in het Markermeer en ook juist tegen welke hindernissen het oploopt.

De reden dat het ACF gebruikt wordt in dit verslag in plaats van een ander theoretisch kader is dat het ACF kijkt naar het Policy subsystem in plaats van een specifieke gebeurtenis. Omdat 'Bouwen met de Natuur' nog niet echt toegepast wordt op het Markermeer-IJmeer gebied, is het ook niet mogelijk om een toepassing van 'Bouwen met de Natuur' te analyseren. Het gebruik van het ACF omzeilt dit probleem door in plaats daarvan te kijken naar de interactie tussen de verschillende bestaande instituties.

2.4 Policy subsystems & advocacy coalitions

Sabatier (1988) probeert met zijn ACF beleidsveranderingen te verklaren door te kijken naar 'policy subsystems', dit is volgens hem de interactie tussen verschillende instituties die geïnteresseerd zijn in een bepaald beleidsgebied (Sabatier, 1988). Zoals gezegd wijkt hij hierin af van sommige andere methodes voor het maken van stakeholderanalyses door het policy subsystem als basis voor zijn stakeholderanalyse te nemen in plaats van zich te focussen op een specifieke gelegenheid zoals een verkiezing of een rechtszaak (Weible, 2007). Sabatier (1988) rechtvaardigt deze keuze door te stellen dat de hedendaagse maatschappij zo complex is dat je als individu of organisatie niet genoeg kennis

kan verzamelen om op hoog niveau over veel verschillende onderwerpen mee te kunnen praten. Hierdoor gaan mensen zich specialiseren in hoogstens een paar aan elkaar verwante onderwerpen. Hierdoor ontstaan subsystems waarin je over langere tijd steeds dezelfde actoren zult blijven zien. Als dezelfde actoren elkaar telkens ontmoeten binnen een subsystem is het dus logischer om een stakeholderanalyse uit te voeren op het niveau van het policy subsystem in plaats van voor elke gelegenheid apart een stakeholderanalyse uit te voeren.

Policy subsystems ontstaan doordat individuen of organisaties zo ontevreden worden over het in hun ogen tekort aan aandacht voor een bepaald probleem door bestaande subsystems dat ze er zelf iets aan gaan doen. Een voorbeeld hiervan is het ontstaan van een voedselveiligheid subsystem door dat het agricultuur subsystem volgens sommige actoren te weinig aandacht aan voedselveiligheid schonk (Sabatier, 1988). Het is mogelijk dat er binnen een Policy subsystem andere subsystems bestaan die zich met een specifiek onderdeel van het grotere subsystem bezig houden. Deze 'sub subsystems' worden 'nested subsystems' genoemd. Sabatier (1998) geeft als voorbeeld van een nested subsystem het luchtvervuiling door auto-uitlaatgassen subsystem als onderdeel van het luchtvervuiling subsystem.

Als een Policy subsystem gevormd is kan het tientallen unieke actoren bevatten die allen hun eigen waarden en ideeën hebben. Sabatier (1988) stelt echter toch voor om actoren niet allemaal apart te beschrijven maar om ze op te delen in 'advocacy coalitions'. Zijn redenering hierachter is dat hoewel elke actor uniek is, hun ideeën toch bijna altijd grotendeels zullen overeenkomen met die van sommige andere actoren. Om hun doel te bereiken zullen de actoren daarom vaak gaan samenwerken. Dit hoeft niet een zeer formele samenwerkingsvorm te zijn maar moet wel enige vorm van overleg en gezamenlijke actie bevatten. Als een groep van actoren over een langere periode dezelfde doelen nastreven gaan zij een advocacy coalition vormen. Door te kijken naar deze advocacy coalitions in plaats van individuele actoren krijg je een stuk overzichtelijker beeld van het policy subsystem. Een gemiddeld subsystem zal twee advocacy coalitions bevatten, meer dan twee is mogelijk, maar meer dan vier is erg zeldzaam (Sabatier, 1988).

Afhankelijk van hoe de verschillende advocacy coalitions met elkaar omgaan kan een policy subsystem worden gekarakteriseerd als "Adversarial" of "Collaborative" (Weible & Sabatier, 2009). Volgens Weible en Sabatier (2009) kenmerkt een adversarial subsystem zich door dat de verschillende advocacy coalitions sterk tegenovergestelde dingen geloven en er praktisch geen samenwerking is tussen verschillende coalities. De autoriteit binnen de overheid over het policy subsystem is verdeeld over verschillende overheidsinstanties die ook tot verschillende advocacy coalitions behoren. Uiteindelijk beleid dat voortkomt uit een adversarial policy subsystem kent vaak duidelijke winnaars en verliezers in plaats van een compromis tussen standpunten. Dit ziet men ook terug in de manier waarop advocacy coalitions hun doelen proberen te bereiken. Dit wordt vaak gedaan door middel van rechtszaken, wetten en verkiezingen. Deze middelen leiden vaak tot een duidelijk winnaar en een duidelijke verliezer.

Collaborative policy subsystems daarentegen kenmerken zich doordat de verschillende coalities op sommige punten wel hetzelfde geloven en er ook enige samenwerking is tussen de verschillende coalities, er een duidelijke instantie is die de autoriteit heeft om beslissingen te maken en er wordt gezocht naar beleidsoplossingen die voor alle advocacy coalitions iets te bieden hebben. Dit zoeken

naar oplossingen wordt ook op een andere manier gedaan dan in een adversarial subsystem. In plaats van naar de rechter te stappen wordt gezocht naar oplossingen door met elkaar te overleggen en samen opzoek gaan naar relevante feiten (Weible & Sabatier, 2009).

Over het onderscheid tussen adversarial en collaborative moet worden opgemerkt, dat het ACF is ontwikkeld op basis van Amerika (Sabatier, 1998). In Nederland heerst een veel meer consensuszoekende cultuur in vergelijking met Amerika. Dit zou er toe kunnen leiden dat bijna alle Nederlandse policy subsystems volgens de definitie van Sabatier als collaborative beschouwd kunnen worden. Het blijft natuurlijk nog wel interessant in welke mate dit het geval is.

2.5 Macht & belief systems

Om te kijken welke actoren samen een advocacy coalition vormen en om te kijken hoe sterk die coalitie is moeten de actoren eerst omschreven worden. Sabatier (1988) omschrijft actoren door middel van hun 'belief system' en hun 'resources'.

Een belief system is een set van waarden en aannames die je wereldbeeld vormen. Sabatier (1988) deelt een belief system op in drie categorieën. Het diepst gaande van de drie is de 'Deep Core', dit is een set van aannames en waarden die de persoonlijke filosofie van een persoon (of organisatie) vormt, waaruit de persoon handelt. Hierna komt de 'Policy (Near) Core', dit is een verzameling van strategieën en standpunten die worden gebruikt om de waarden uit de Deep Core te bereiken in het subsystem. Als laatste categorie onderscheidt Sabatier de 'Secondary Aspects'. Deze Secondary Aspects beslaan vaak maar een deel van het subsystem en zijn bijvoorbeeld het geloof in precies hoe erg een bepaald probleem is of welk oorzaak van het probleem het sterkst is (Sabatier, 1998). Zoals de namen al doen vermoeden staan de categorieën gesorteerd op van moeilijk veranderbaar tot relatief eenvoudig veranderbaar. De Deep Core is een set van waarden die zo diep gaan en zo sterk iemands zienswijze beïnvloeden dat als ze eenmaal gevormd zijn waarschijnlijk nooit meer veranderen. Sabatier (1988) vergelijkt dit met iemand die van godsdienst zou veranderen. De Policy Core is een set van concrete standpunten, die de waarden van de Deep Core toepassen op het subsystem. Deze standpunten staan relatief vast en veranderen alleen als over een langere periode duidelijk blijkt dat deze fout zijn. Als laatste komen de Secondary Aspects, dit is een categorie van standpunten waar actoren bereid zijn op in te leveren als dat helpt de standpunten uit de Policy Core te bereiken.

Van de drie categorieën is de Policy Core het belangrijkste voor het vormen van advocacy coalitions. De waarden uit de Deep Core zijn te breed en niet specifiek genoeg toegepast op het policy subsystem om een advocacy coalition op te baseren, de Secondary Aspects van het belief system daarentegen veranderen weer te makkelijk om een langdurig samenwerking op te baseren. De Policy Core standpunten zijn concreet en een actor zal niet snel van deze standpunten willen afwijken, daarom zijn ze perfect om een langdurige samenwerking op te baseren. Onderzoek van Matti en Sandström (2011) wijst er op dat binnen de Policy Core de normatieve standpunten een belangrijkere rol spelen dan de meer empirische standpunten bij het uitzoeken van partners voor een advocacy coalition.

Actoren denken vanuit hun belief system. Dit betekent onder andere dat ze informatie die niet met hun ideeën strookt vaak negeren terwijl ze informatie die wel met hun ideeën overeenkomt juist zeer snel accepteren. Actoren vertrouwen actoren met andere belief systems vaak niet en zullen

behaalde nederlagen beter onthouden dan overwinningen. Hierdoor typeren ze actoren met andere belief systems vaak als machtiger en slechter dan ze in werkelijkheid zijn. Dit fenomeen vormt vaak ook de basis voor samenwerking zoeken met actoren met een gelijk belief system (Weible, 2007).

Voor het vormen van advocacy coalitions zijn de belief systems en daarvan dan vooral de Policy Core van belang. Om de doelen te bereiken die voortvloeien uit hun belief system echter hebben actoren 'resources' (hulpmiddelen) nodig. Het ACF erkent verschillende categorieën van hulpmiddelen, enkele hiervan zijn (Weible, 2007):

-De autoriteit om beleidsbeslissingen te maken: een van de beste hulpmiddelen die je kan hebben is simpelweg dat jij degene bent die de beslissingen maakt. Overheidsinstanties en rechters vallen bijvoorbeeld in deze categorie.

-Publieke opinie: als de burgers van het gebied waar in het policy subsystem bestaat achter je staan, kun je stellen dat jij het algemeen belang verdedigt en de politieke partijen die onderdeel zijn van jouw advocacy coalition zijn zullen eerder verkozen worden.

-Informatie: als je meer data en onderzoeken kan laten zien dan je tegenstander zal het relevante beslissingsorgaan eerder jouw kant kiezen.

-Een actieve aanhang: de publieke opinie achter je hebben is een ding, maar als je ook jouw aanhang kan aanzetten tot helpen je doel te bereiken door bijvoorbeeld rond te gaan met een petitie is dat nog beter.

-Financiële bronnen: geld kan gebruikt worden om andere hulpmiddelen te kopen. Onderzoek doen bijvoorbeeld, kost geld.

-Een goede leider: een goede leider kan zorgen voor nieuwe hulpmiddelen en kunnen de verschillende organisaties binnen een advocacy coalition goed met elkaar laten samenwerken.

2.6 Toepassing advocacy coalition framework

Het ACF is een complexe theorie die uit meerdere onderdelen bestaat. Een van de belangrijkste onderwerpen waar je het ACF voor gebruiken kan is het verklaren van 'policy-oriented learning'. Dit onderwerp houdt zich bezig met hoe nieuwe informatie of ervaring bestaande beleidsdoelen van actoren kan veranderen (Sabatier, 1998). In dit verslag wordt hier niet naar gekeken, simpelweg omdat 'policy-oriented learning' zich over een langere tijd voordoet. Dit verslag focust zich op de houding van de niet-gouvernementele organisaties tegenover 'Bouwen met de Natuur' en elkaar op dit moment en dus niet over een langere periode van tijd.

Om de hoofdvraag en deelvragen van dit verslag te beantwoorden zal alleen gebruikt gemaakt worden van de delen van het ACF die hier relevant voor zijn. Het concept van een subsystem zal gebruikt worden om het gebied te definiëren waar dit onderzoek op gebaseerd wordt. Vervolgens zal het belief system gebruikt worden om de verschillende actoren te omschrijven. De theorie over hoe advocacy coalitions zich vormen kan vervolgens gebruikt worden om te kijken naar welke actoren waarschijnlijk met elkaar samen zouden werken en of dit ook met de werkelijkheid strookt. De theorie over adversarial en collaborative subsystems kan gebruikt worden om het contact tussen verschillende advocacy coalitions te beschrijven. De theorie van het ACF over hulpmiddelen zal gebruikt worden om een indicatie te geven van hoe goed actoren, en daarmee advocacy coalitions, zijn in hun beleidsdoelen te verwezenlijken.

3 Methodologie:

3.1 Case study

De methodologie die gebruikt wordt in deze opdracht is die van een casestudy. Een case study wordt in de wetenschappelijke literatuur omschreven als: *'an evidence-based, empirical approach that focuses on an intense investigation of a single system or a phenomenon in its real-life context'*. De drie belangrijkste kenmerken van een case study zijn : een empirische benadering, een intensief onderzoek van een fenomeen en een nauwe band met wetenschappelijke theorie (Lee et al., 2010). Deze drie kenmerken komen ook terug in dit onderzoek. Het fenomeen van samenwerking onder niet-gouvernementele organisaties uit verschillende subsystems in het Markermeergebied ten opzichte van 'Bouwen met de Natuur' wordt onderzocht, gebaseerd op de waarnemingen die gemaakt worden en door gebruik te maken van het ACF van Sabatier.

Gerring (2004) deelt de case study op in 3 subtypes op basis van variaties in tijdseenheden en aantal onderzoekseenheden. Dit onderzoek wordt gedaan door eenmalige actoren te ondervragen en bevat dus maar een tijdseenheid. Meerdere onderzoekseenheden klinkt tegenstrijdig aangezien een case study een onderzoek naar een 'single unit' is. Volgens Gerring is het echter mogelijk om de onderzoekseenheid op te splitsen in meerdere subeenheden. Dit zijn in het geval van dit verslag de verschillende niet-gouvernementele organisaties. In Gerrings termen is dit onderzoek daarom een type II case study, geen variatie over tijd, maar wel over eenheden.

Yin hanteert drie andere categorieën van case studies: exploratory, descriptive en explanatory. Exploratory case studies onderzoeken een fenomeen waar nog weinig over bekend is door brede vragen te stellen en op die manier basiskennis over het fenomeen op te doen waar in vervolgstudies op verder gebouwd kan worden. Descriptive case studies gaan dieper in op een onderwerp dan exploratory case studies doen maar blijven beperkt tot het beschrijven van wat waargenomen wordt. Explanatory case studies proberen te verklaren waarom een fenomeen zich voordoet (Zainal, 2007). In dit verslag wordt naar een redelijk nieuw onderwerp gekeken, namelijk de toepassing van 'Bouwen met de Natuur' op het Markermeer. Door de limiteringen die een bacheloropdracht met zich mee brengen, blijft dit onderzoek vrij breed. Door dat er gekeken wordt naar een nieuw fenomeen en de beschrijvende natuur van dit onderzoek valt de case study van dit verslag te classificeren als een mix van exploratory en descriptive.

3.2 Afbakening

Om deze case study enigszins compact te houden is een duidelijke afbakening van wat binnen en wat buiten de case study valt nodig. Het policy subsystem dat onderzocht wordt in dit verslag is het Markermeer-IJmeer gebied. Dit betekent dat er alleen gekeken wordt naar organisaties die een belang hebben bij wat er in en rondom het Markermeer en IJmeer gebeurt. De beperking tot het Markermeer en IJmeer in plaats van naar het hele IJsselmeer gebied te kijken is een bewuste keuze. De reden hiervoor is dat het gehele IJsselmeergebied een stuk meer actoren met zich meebrengt, maar niet per se een ander soort actoren. Dit zou betekenen dat er veel dezelfde soort organisaties worden vergeleken, wat wel tot meer werk leidt, maar niet noodzakelijk tot betere inzichten voor de hoofd- en deelvragen.

Het Markermeer-IJmeer gebied is een duidelijk afgebakend policy subsystem, maar wel een erg groot subsystem waarbinnen veel verschillende belangen spelen. In hoofdstuk 4 valt te lezen dat afhankelijk van je definitie er ongeveer zeven tot dertien verschillende belangen te identificeren zijn binnen het Markermeer-IJmeer gebied (Huitema, 2002) (Toekomstagenda Markermeer - IJmeer, 2009). Uit deze belangen komen zes verschillende sectoren naar voren: veiligheid (bescherming tegen overstromingsgevaar), ecologie, zoetwatervoorziening, economie, recreatie & toerisme en stedelijke ontwikkeling. Deze sectoren worden in dit verslag behandeld als nested subsystems binnen het policy subsystem van het Markermeer-IJmeer gebied. De reden dat dit gedaan wordt, in plaats van ze te behandelen als op zichzelf staande subsystems, is dat ze allemaal in hetzelfde gebied opereren. Een ontwikkeling binnen een van deze sectoren zou ook gelijk alle andere sectoren binnen het Markermeer-IJmeer gebied beïnvloeden. Deze sectoren als onafhankelijke policy subsystems behandelen zou daarom geen recht doen aan de onderlinge afhankelijkheid van deze sectoren. Bij het zoeken naar relevante actoren zal gekeken worden in deze nested subsystems.

3.3 Nested subsystems & selectie actoren

Om de relevante actoren te kunnen identificeren zal er allereerst een beter beeld geschetst moeten worden van de omgeving waarin ze opereren. Er zal daarom allereerst een overzicht geven worden van de geschiedenis van het Markermeer-IJmeer gebied en een omschrijving van de verschillende projecten die zich op dit moment afspelen in en rondom het Markermeer en IJmeer. Daarnaast zal er geprobeerd worden de verschillende belangen die spelen in dit gebied te inventariseren. Deze informatie is al grotendeels bekend en zou daarom door middel van een literatuurstudie vrij eenvoudig te achterhalen moeten zijn.

Nadat er een goed beeld van alle relevante projecten en belangen is geschetst kan er worden overgegaan op de inventarisatie van de relevante actoren. Het ACF stelt dat relevante actoren ook individuen kunnen zijn en dat één organisatie medewerkers kan hebben die lid zijn van verschillende advocacy coalitions (Sabatier, 1998). Door de beperkte tijd die er is voor dit verslag zal echter gekeken worden naar organisaties als actor in plaats van individuen. Voordat er niet-gouvernementele organisaties (NGO's) uitgekozen worden moet er eerst gespecificeerd worden wat er precies met NGO's bedoeld wordt. Er is niet één duidelijk algemeen geaccepteerde definitie van 'niet-gouvernementele organisatie'. Sommige definities zijn zeer specifiek terwijl andere zeer breed zijn. De Wereldbank definieert een NGO bijvoorbeeld als: *"private organizations that pursue activities to relieve suffering, promote the interests of the poor, protect the environment, provide basic social services, or undertake community development"* (Duke University Libraries, z.d.). De Verenigde Naties (z.d.) hanteren de definitie: *"elke groep van vrijwilligers, die geen winstdoel voor ogen heeft en die georganiseerd is op lokaal, nationaal of internationaal niveau"*. Een derde definitie is: *"nonprofit entities independent of governmental influence"* (Grant Space, z.d.). Al deze definities zijn allemaal net iets anders, maar vertonen zeker overeenkomsten. De definitie die gehanteerd zal worden in dit verslag is: een non-profitorganisatie die onafhankelijk van de overheid opereert en een bepaald belang behartigt. Deze definitie vat op een duidelijke manier de essentie van de drie gegeven definities samen zonder te precies te zijn, met het risico dat je bepaalde organisaties uitsluit.

Deze definitie van NGO zou er voor kunnen zorgen dat er een lange lijst van relevante stakeholders voor 'Bouwen met de Natuur' in het Markermeer ontstaat. Dit is ook terecht aangezien er nou

eenmaal veel organisaties zijn die op een of andere manier een belang hebben bij wat er in het Markermeer gebeurt. Een grote hoeveelheid organisaties maakt het beantwoorden van deelvraag 2 en 3 wel een stuk onoverzichtelijker. Om dit probleem op te lossen zal waar mogelijk naar overkoepelende organisaties gekeken die de belangen van meerdere individuele organisaties behartigen. Waar dit niet mogelijk is zal er naar de eerder beschreven belangen gekeken worden en per belang in het gebied één stakeholder geselecteerd worden die als representatief beschouwd wordt voor de rest. Meerdere campings bijvoorbeeld die allemaal belang bij het Markermeer hebben als recreatiegelegenheid zullen waarschijnlijk in dezelfde advocacy coalition zitten en als je advocacy coalitions probeert te definiëren hoef je dus niet elke individuele organisatie te ondervragen. Er worden dus één actor per belang ondervraagd, om dan vervolgens de coalities tussen verschillende belangen op deze interviews te baseren.

Het selecteren van de stakeholders zal zoals gezegd gedaan worden aan de hand van de bestaande belangen in het gebied. De verwachting is dat door middel van bestaande literatuur te bestuderen het mogelijk moet zijn om een vrij complete lijst van stakeholders samen te stellen.

3.4 Methode van informatievergaring

Een beeld krijgen van het policy subsystem en de relevante actoren moet mogelijk zijn door literatuurstudie. Een echt goed beeld krijgen van het belief system van actoren en hun onderlinge verhoudingen zal echter uit beleidsdocumenten alleen niet lukken. Deze informatie zal worden aangevuld door middel van interviews. Omdat je als onderzoeker zelf de vragen opstelt kun je met interviews precies de informatie verkrijgen die je zelf zoekt. Hierdoor krijg je extra informatie dan door alleen een literatuurstudie waarbij je gelimiteerd bent aan de informatie die via bestaande bronnen te verkrijgen is. Naast een literatuurstudie en een interview bestaat ook nog de mogelijkheid om informatie te verzamelen door middel van een enquête. Deze vorm biedt echter geen mogelijkheid tot door vragen op specifieke punten en kan een lage respons hebben. Daarom zal er naast een literatuurstudie, het interview gebruikt worden als methode voor het verzamelen van informatie.

Zoals eerder gezegd zullen niet alle NGO's geïnterviewd worden, maar in plaats daarvan zullen er een paar geïnterviewd worden die representatief zijn voor een sector of een bepaald belang.

3.5 Operationalisatie belief system

Zoals is uitgelegd in paragraaf 2.5, denken actoren vanuit hun belief system en zijn voornamelijk de concrete standpunten van de Policy Core doorslag gevend voor hoe een actor handelt en met welke andere actoren hij geneigd is om een advocacy coalition te beginnen. Om deelvraag 2 t/m 4 te beantwoorden is het dus belangrijk om achter de Policy Core van de verschillende stakeholders te komen. De Policy Core wordt gedefinieerd als een verzameling standpunten (Sabatier, 1988). Om achter de standpunten van alle actoren te komen zijn de belangrijkste onderwerpen genomen die uit de literatuurstudie van het Markermeergebied naar voren kwamen. Van deze onderwerpen zijn stellingen afgeleid waarvan de stakeholder kan aangeven in hoeverre hij het hier mee eens is (zie bijlage 1, onderdeel B).

Wanneer elke actor heeft aangegeven hoe hij denkt over de verschillende stellingen is het mogelijk om de antwoorden van de verschillende actoren met elkaar te vergelijken en om kijken welke actoren ongeveer hetzelfde belief system hebben. Volgens het ACF van Sabatier (1988) zouden de

actoren met redelijk dezelfde standpunten (Policy Core) degene zijn die een advocacy coalition vormen. Om echter daadwerkelijk een advocacy coalition te zijn moeten actoren niet alleen dezelfde standpunten hebben maar ook daadwerkelijk enige vorm van samenwerking vertonen. Om dit te meten zullen de actoren ook vragen krijgen over hun samenwerking met de andere actoren (zie bijlage 1, onderdeel C).

Tijdens de interviews zullen ook vragen gesteld worden over van welke organisaties de actoren zelf denken dat ze dezelfde visie hebben. Dit zou ongeveer overeen moeten komen met de vergelijking tussen de meningen van de actoren over de verschillende stellingen uit onderdeel B van het interview. In werkelijkheid zijn twee actoren het bijna nooit met elkaar eens over elke stelling. Dit zou een interessant inzicht kunnen geven in rond welke standpunten advocacy coalitions gevormd worden en welke standpunten minder belangrijk zijn voor het vormen van advocacy coalitions.

Zoals in paragraaf 2.4 staat omschreven kunnen advocacy coalitions 'adversarial' of 'collaborative' tegenover elkaar staan. Om te meten welke van de twee het geval is in deze case study wordt er door middel van onderdeel B uit de vragenlijst gekeken naar hoe sterk de Policy Cores van organisaties uit verschillende advocacy coalitions verschillen van elkaar. Als deze weinig overeenkomsten laten zien duidt dit op een meer adversarial subsystem terwijl veel overeenkomsten duiden op een meer collaborative subsystem. Daarnaast wordt er in onderdeel C van het interview naar voorbeelden van samenwerking en tegenwerking tussen de verschillende organisaties gevraagd. Dit zou een goed beeld moeten geven van op welke manier de NGO's hun doelen proberen te bereiken: samen naar oplossingen zoeken of en een meer vijandige houding.

4 Het Policy Subsystem:

4.1 Inleiding

Het concept 'Bouwen met de Natuur' werd bedacht rond 1979 en was vooral gericht op kustversterking (Waterman, 2008). Sinds een paar jaar wordt er ook over gesproken om dit concept toe te passen op het Markermeer-IJmeer gebied. Dit komt doordat Ecoshape meer nadruk is gaan leggen op de ecologie peiler van 'Bouwen met de Natuur'. Hierdoor is het concept interessanter geworden voor het Markermeer-IJmeer gebied, wat te kampen heeft met een achteruitgaand ecosysteem. Aangezien er pas een paar jaar gesproken wordt over het toepassen van 'Bouwen met de Natuur' op het Markermeer –IJmeer gebied bestaat er op dit moment nog geen 'Bouwen met de Natuur' subsystem in dit gebied. Volgens Sabatier (1988) kan het immers een paar decennia duren voordat een policy subsystem volledig 'volwassen' is.

In plaats daarvan zijn er actoren uit de bestaande nested subsystems die nu voor het eerst in aanraking komen met het 'Bouwen met de Natuur' concept en moeten beslissen hoe ze hier tegenover staan. Het introduceren van een nieuw concept betekend ook dat bestaande advocacy coalitions uit het Markermeer-IJmeer gebied hier niet meer relevant hoeven te zijn en nieuwe advocacy coalitions gevormd kunnen worden. Ook kan het zo zijn dat actoren uit de verschillende nested subsystems die eerst niet in aanraking met elkaar kwamen dat nu wel doen op het gebied van 'Bouwen met de Natuur'. Deze interactie tussen bestaande subsystems en de vorming van nieuwe advocacy coalitions is wat dit een interessant onderwerp maakt om nu te bestuderen.

Zoals uiteengezet in hoofdstuk 3.2 zijn de relevante nested subsystems voor het Markermeer veiligheid, ecologie, zoetwatervoorziening, economie, recreatie & toerisme en stedelijke ontwikkeling. Toepassing van 'Bouwen met de Natuur' principes zal binnen deze nested subsystems gebeuren en daarmee de relevante actoren van deze subsystems raken. Een organisatie die probeert de ecologie in het Markermeer op het huidige niveau te houden of te verbeteren zal bijvoorbeeld waarschijnlijk ook geïnteresseerd zijn in de ideeën achter 'Bouwen met de Natuur'. Aan de andere kant kan een actor die de veiligheid van de omliggende gebieden probeert te verzekeren de ideeën van 'Bouwen met de Natuur' als een risico zien en juist door zijn afwijzende houding tegenover het concept ook een relevante organisatie zijn.

Voordat er in gegaan wordt op de verschillende relevante NGO's zal hier eerst een uiteenzetting gegeven worden van de ontwikkelingen rond het Markermeer van de afgelopen decennia om zo een beter beeld te geven van de context waarin de organisaties zich tegenwoordig bevinden.

4.2 Het ontstaan van de meren

Er bevindt zich al eeuwen lang een grote hoeveelheid water op de plek die wij tegenwoordig het IJsselmeer en Markermeer noemen. De ontwikkelingen die leidden tot het ontstaan van de verschillende subsystems zoals wij die tegenwoordig kennen begonnen ongeveer in 1891, dit is het jaar waarin de Zuiderzee Vereniging haar plannen presenteerde om de Zuiderzee in te dammen en het om te vormen tot een meer. Het zou echter tot 1918 duren tot deze plannen daadwerkelijk aangenomen werden. De reden hiervoor was de overstroming van de Zuiderzee in 1916, die grote economische schade aanrichtte. Daarnaast werd door de Eerste Wereldoorlog duidelijk dat Nederland niet voor haar eigen voedselvoorziening kon zorgen (Huitema, 2002). Door de Zuiderzee in te polderen zouden er minder overstromingen komen en zou er meer landbouwgrond gevormd

kunnen worden om voedsel op te verbouwen. Alleen de visserij leverde felle tegenstand omdat door inpoldering er vissersgronden verloren zouden gaan en de Afsluitdijk het zoute water in zoet water zou veranderen. In 1932 was met het voltooiën van de Afsluitdijk het IJsselmeer een feit. In de decennia hierna werden er verschillende gebieden van het IJsselmeer ingepolderd en omgevormd tot gebieden met verschillende doeleinden. Hier vallen ook weer de verschillende belangen te zien die spelen in dit gebied. De eerste polder was voornamelijk landbouwgrond terwijl bij de latere polders ook gebied werd vrijgemaakt voor woningen en natuur (Huitema, 2002).

4.3 Concurrerende doeleinden

Sinds het ontstaan van het IJsselmeer en het Markermeer wordt het gebied voor een groot aantal verschillende doeleinden gebruikt. Huitema (2002) heeft er maar liefst dertien geïdentificeerd. Deze dertien zijn:

- Veiligheid:** Het IJsselmeergebied werkt aan de ene kant als retentiegebied voor de IJssel en de Rijn en reguleert aan de andere kant de hoeveelheid water die vanuit de Noordzee naar binnen kan komen.
- Landbouw:** De nieuw aangelegde polders kunnen gebruikt worden als landbouwgrond en sinds het IJsselmeer bestaat uit zoet water wordt het gebruikt om water uit te halen om het land te besproeien.
- Natuur:** Het IJsselmeergebied is een leefgebied voor verschillende soorten beschermde vogels en vissen.
- Recreatie en Toerisme:** Het IJsselmeergebied wordt gebruikt voor verschillende soorten watersport.
- Het leger:** Het leger gebruikt het IJsselmeergebied als oefengebied.
- Industrie:** Het IJsselmeergebied wordt gebruikt als een bron van koelwater.
- Energie productie:** Ook energiecentrales gebruiken het IJsselmeergebied voor het koelwater en het IJsselmeergebied zou voor grote windmolenparken kunnen worden gebruikt.
- Visserij:** In het IJsselmeergebied bevinden zich verschillende soorten zoetwatervissen.
- Transport:** Het IJsselmeergebied wordt gebruikt voor vrachtafvaart en zou een locatie kunnen zijn voor een vliegveld.
- Cultuur:** verschillende dorpen en steden rond het IJsselmeergebied hebben een zekere culturele waarde
- Grondstoffen:** Het IJsselmeergebied bevat naast zand ook gas en olie.
- Stadsontwikkeling:** het IJsselmeergebied biedt ruimte om steden uit te breiden, maar kan ook gebruikt worden om afvalwater op te vangen of juist schoon drinkwater voor de steden te produceren.
- Afval opslag:** afval dat wordt gegenereerd bij het onderhouden van de waterwegen wordt opgeslagen in bepaalde delen van het IJsselmeergebied.

Veel van de hier boven beschreven doeleinden worden sterk door elkaar beïnvloed. De provincie Noord-Holland bijvoorbeeld is voor haar drinkwater erg afhankelijk van het water uit het IJsselmeer en heeft daarom een groot belang bij de kwaliteit van het water uit het meer. Hierdoor komen ze in direct conflict met belangen uit de landbouw en industrie subsystems die hun afvalstoffen lozen in het IJsselmeer. Andere voorbeelden van conflicten zijn: het conflict tussen voor- en tegenstanders van inpolderen en het conflict tussen natuurgebied of recreatiegebied (Huitema, 2002).

4.4 Recente ontwikkelingen

Ook in het afgelopen decennium is het niet stil gebleven rond het Markermeer en het lijkt er niet op dat dit in de komende jaren zal veranderen. Zo heeft bijvoorbeeld de Nederlandse overheid het programma 'Randstad Urgent' opgezet. Dit programma is een verzameling van projecten die de Randstad zou moeten verbeteren op het gebied van bereikbaarheid, leefbaarheid en klimaatbestendigheid (Randstad Urgent, 2009). Hoewel niet al deze projecten betrekking hebben op het Markermeer of het directe gebied er om heen, zullen een paar van deze projecten een grote invloed hebben.

Een van de invloedrijkste projecten is 'Schaalsprong Almere 2030'. Dit project is er op gericht de stad Almere uit te breiden met 60.000 woningen en 100.000 extra arbeidplaatsen tot een stad van 350.000 inwoners. Het Kabinet heeft hiervoor gekozen om aan de vraag naar woningen te voldoen zonder dat dit ten koste gaat van kwetsbare gebieden in de Randstad zoals het Groene Hart. De groei aan werkplaatsen is bedoeld om de dagelijkse forensen stroom van Almere naar Amsterdam te verminderen (Cramer, 2007).

Een ander maar gerelateerd project is de wegwitbreiding Schiphol-Amsterdam-Almere. Door onder andere het Schaalsprong Almere project zal het steeds drukker worden op de wegen rond het Markermeer in de komende jaren. Wat zal leiden tot steeds grotere files. Dit zet de economische ontwikkeling, werkgelegenheid en leefbaarheid van de Randstad onder druk (Rijkswaterstaat, z.d.). Om deze filevorming te bestrijden heeft het kabinet gekozen voor uitbreiding van de A6, A1, A10-oost en de A9. Naast het bestrijden van filevorming wordt bij dit project ook aandacht besteed aan het bestrijden van geluidsoverlast en het verbeteren van het leefklimaat, de natuur, de waterhuishouding en de recreatie in dit gebied (Randstad Urgent, 2009).

Tegelijkertijd met de uitbreiding van het wegennetwerk wordt het spoor aangepakt tussen Schiphol, Amsterdam, Almere en Lelystad. Bij dit project wordt geprobeerd de knelpunten op dit traject aan te pakken waardoor er meer treinen per uur kunnen rijden en hierdoor ook meer reizigers vervoerd kunnen worden met minder vertragingen. Ook wordt er bij dit project gekeken naar de mogelijkheid voor een nieuwe treinverbinding tussen Amsterdam en Almere (Randstad Urgent, 2009). Op dit moment lijkt het er op dat deze verbinding een metroverbinding gaat worden via het IJmeer, of deze verbinding tot stand gaat komen door middel van een tunnel of een brug is nog niet duidelijk (Treinreiziger, 2011)

Het project van Randstad Urgent dat het meeste invloed zal hebben op het Markermeer is ongetwijfeld 'Toekomstagenda Markermeer-IJmeer' (TMIJ). Het plan was altijd om het Markermeer in te polderen en om te vormen tot de Markerwaard. Sinds in 2006 echter vastgelegd is dat dit niet gaat gebeuren, is de vraag ontstaan wat er dan met deze meren moet en kan gedaan worden (Randstad Urgent, 2009). De meren verkeren namelijk in slechte conditie. De oevers zijn overal hard en het water is troebel door opwervend slib dat niet naar zee afgevoerd kan worden. Deze omstandigheden leidden er toe dat bepaalde plantensoorten en kleine dieren minder goed of niet in dit gebied groeien. Aangezien vogels deze planten en dieren als voedsel gebruiken wordt het voor hen ook steeds lastiger om voedsel te vinden. Het IJsselmeergebied is een van de weinige zoetwatergebieden in Europa waar vogels in de winter voedsel kunnen vinden op hun route van het hoge noorden naar Afrika. Als ook deze meren niet genoeg voedsel meer voor ze heeft zal dit dus gevolgen hebben voor vogelpopulaties in een veel groter gebied dan alleen Nederland (Toekomstagenda Markermeer - IJmeer, 2009).

TMIJ stelt zeven eisen waar het Markermeer op lange termijn aan zou moeten gaan voldoen. Deze eisen zijn (Toekomstagenda Markermeer - IJmeer, 2009):

- 1 Het gebied bestaat uit een veerkrachtig ecologisch systeem
- 2 Het gebied is toegankelijk en leefbaar
- 3 Het gebied zorgt voor voldoende zoet water
- 4 Het gebied biedt bescherming tegen overstromingen
- 5 Het gebied biedt landschappelijk, cultuurhistorisch en bodemkundig een hoge kwaliteit
- 6 Het gebied kan gebruik worden voor economisch gebruik
- 7 Het gebied creëert ruimte voor stedelijke en recreatieve ontwikkeling

Opvallend is dat veel van de eisen die TMIJ stelt, waar het Markermeer en IJmeer aan moeten voldoen, overeenkomen met de huidige gebruiken die Huitema (2002) heeft vastgesteld.

De ecologische eisen van het TMIJ project staat niet op zich zelf. Het Markermeer en IJmeer zijn namelijk sinds eind 2009 een Natura-2000 gebied (Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, z.d.). Natura-2000 is een project van de Europese Unie dat zich richt op de bescherming van de natuur in heel Europa. De gedachte hier achter is dat dieren zich niks aantrekken van landsgrenzen en dat daardoor natuurbescherming op nationaal niveau ook niet altijd de beste optie is. Als een gebied eenmaal aangewezen is als natura-2000 gebied worden er doelen voor dat gebied vastgesteld waar vervolgens aan voldoen moet worden (Rijksoverheid, z.d.). TMIJ zou moeten helpen deze doelen te bereiken.

Een ander project wat grote invloed heeft op het IJsselmeergebied is het Deltaprogramma IJsselmeergebied (DPIJ). Het Deltaprogramma is een project dat zich richt op het beschermen van Nederland tegen hoogwater en tegelijkertijd de voorziening van zoetwater te garanderen. Dit project beslaat de gehele kust en alle rivieren van Nederland en heeft dus ook invloed op het IJsselmeergebied waarbij ook het Markermeer hoort. Op dit moment is het IJsselmeergebied ruim in staat om in onze zoetwatervoorziening te voldoen. Door klimaatverandering kunnen er echter vaker extreem droge jaren voorkomen wat er toe zou kunnen leiden dat het IJsselmeergebied niet langer in de vraag naar zoet water kan voldoen. Om dit probleem het hoofd te bieden worden als oplossingen genoemd het zeer rigide waterpeilbeheer van nu te vervangen voor een flexibeler peilbeheer en het waterpeil permanent te verhogen met 1,5 meter. Het aanpassen van het waterpeil heeft onder andere grote invloed op de veiligheid van de omliggende gebieden, de gebruiksfuncties van het meer en de natuur. Als deze plannen worden doorgevoerd zal dit veel veranderen aan het IJsselmeergebied (Ministerie van Infrastructuur en Milieu, 2011)

Een laatste onderwerp dat een rol speelt in het Markermeer gebied en waarover actoren het mogelijkwerijs niet met elkaar eens over zouden kunnen zijn is 'Natuurinclusief ontwerpen'. 'Natuurinclusief ontwerpen' is een denkwijze die enige overeenkomsten met 'Bouwen met de Natuur' vertoont. Net als 'Bouwen met de Natuur' probeert 'Natuurinclusief ontwerpen' bij bouwprojecten niet alleen de schade aan de natuur te minimaliseren of ergens anders te compenseren maar om juist ook de natuurwinst te optimaliseren door bepaalde ingrepen aan het bouwproject (Tauw, z.d.). Het grote verschil tussen 'Bouwen met de Natuur' en 'Natuurinclusief ontwerpen' is dat 'Natuurinclusief ontwerpen' niet probeert de natuurlijke processen binnen een ecosysteem te gebruiken om menselijke ambities te realiseren, iets wat 'Bouwen met de Natuur' wel doet.

4.5 Bouwen met de Natuur

Te midden van al deze projecten en richtlijnen probeert Ecoshape de principes van 'Bouwen met de Natuur' toe te passen op het Markermeergebied en tegelijkertijd nieuwe kennis op te doen. In deze paragraaf zullen er een paar voorbeelden gegeven worden van de verschillende 'Bouwen met de Natuur' projecten die spelen in het Markermeergebied.

Een van de onderzoeken die gedaan wordt in het Markermeergebied is het onderzoek naar de slibconcentratie in het Markermeer. Zoals eerder beschreven heeft het Markermeer een hoge slibconcentratie dat het water troebel maakt. Er wordt vanuit gegaan dat dit een van de redenen is dat de kwaliteit van de natuur achteruit gaat in dit gebied. Een van de dingen die Ecoshape doet is onderzoek naar de processen achter deze slibconcentratie om zo beter te begrijpen waarom deze bestaat en hoe deze veranderd kan worden (De Lucas, z.d.).

Ook wordt er gekeken naar kustbescherming. Het waterpeil zal in de toekomst zeer waarschijnlijk toenemen en de dijken die de kust beschermen zullen hier op aangepast moeten worden. Dit biedt een mogelijkheid om 'Bouwen met de Natuur' toe te passen. Er wordt daarom nu geprobeerd een

ontwerp te maken voor kustverdediging die zowel veiligheid kan bieden en een natuurgebied kan maken van de dijken (Ecoshape, z.d.).

Een van deze kustbeschermingsprojecten is de in de inleiding genoemde 'zandmotor'. Voor de kust van Workum begon in maart 2011 een experiment om dit principe te testen. Door zand voor de kust te storten, een palenrij in het water te plaatsen zodat het zand niet wegstroomt en een glasvezelkabel onder water te leggen die meet hoe het zand zich beweegt proberen de verschillende betrokken organisaties meer te leren over hoe deze methode gebruikt kan worden om vooroevers te verhogen. Op twee andere plekken zijn ook experimenten gepland die weer een andere methode gebruiken (Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer, 2011).

Er worden ook verschillende onderzoeken gedaan naar stakeholders. Om succesvol te zijn is het cruciaal om genoeg steun te vergaren. Om dit doel te halen wordt er constant gekeken naar wie de stakeholders zijn van de verschillende projecten en hoe ze tegenover deze projecten staan en waarom (Ecoshape, z.d.). Het verslag dat nu voor u ligt valt ook in deze categorie.

5 Relevante niet-gouvernementele organisaties:

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de eerste deelvraag: *“Welke relevante niet-gouvernementele organisaties zijn bij het toepassen van ‘Bouwen met de Natuur’ betrokken?”*. Zoals uitgelegd in hoofdstuk 3 zullen de relevante niet-gouvernementele actoren voornamelijk worden geselecteerd op basis van bestaande literatuur. Mocht uit de te houden interviews blijken dat belangrijke actoren missen, dan zullen ook deze opgenomen worden in dit hoofdstuk.

5.2 Actoren

Zoals vermeld in hoofdstuk 3 zijn er op basis van de belangen van Huitema (2002) en TMIJ (2009) zes nested subsystems te onderscheiden binnen het Markermeer-IJmeer gebied waaruit de relevante stakeholder geselecteerd worden, deze zes subsystems zijn: veiligheid, ecologie, zoetwatervoorziening, economie, recreatie & toerisme en stedelijke ontwikkeling. Hoewel er geprobeerd wordt een indeling te maken op basis van deze zes subsystems is het mogelijk dat een actor een relevante stakeholder is in meer dan één van deze subsystems. De relevante niet-gouvernementele organisaties binnen deze nested subsystems zijn:

1 Stichting Waterrecreatie IJsselmeer en Randmeren (Stichting WIJ):

Stichting WIJ is in 1993 opgericht om de belangen van de recreatiesector in het IJsselmeergebied te vertegenwoordigen. Stichting WIJ is een overkoepelende organisatie van vijf verenigingen: HISWA Vereniging (watersport), RECRON (recreatieondernemers), Watersportverbond, Vereniging voor de Beroepschartervaart en Sportvisserij Nederland (Stichting Waterrecreatie IJsselmeer en randmeren, z.d.). Onderwerpen waar Stichting WIJ zich op richt zijn onder andere waterbeheer, de gevolgen van natuurwetgeving voor watersport, recreatief gebruik, kwaliteitsverbetering van de randmeren en bouwen van bijvoorbeeld woningen en windmolens in de meren.

De reden dat Stichting WIJ een relevante niet-gouvernementele organisatie is, is het feit dat het zo een grote groep van belangen weet te vertegenwoordigen. Bijna elke georganiseerde vorm van recreatie op het Markermeer is bij Stichting WIJ aangesloten. Doordat deze organisatie voor veel mensen kan spreken telt hun mening over ‘Bouwen met de Natuur’ zwaar. Als Stichting WIJ besluit tegen ‘Bouwen met de Natuur’ te zijn kan het zijn grote aanhang gebruiken om weerstand te bieden tegen ‘Bouwen met de Natuur’ projecten, bijvoorbeeld door grootschalige protesten te organiseren. Dit op zich maakt Stichting WIJ nog geen relevante stakeholder, iemand is pas een stakeholder wanneer ze ook daadwerkelijk interesse hebben in het onderwerp, echter zoals Stichting WIJ zelf aangeeft zijn ze geïnteresseerd in kwaliteitsverbetering van de randmeren en gevolgen van natuurwetgeving voor watersport. Dit zijn beide onderwerpen waar ‘Bouwen met de Natuur’ invloed op zou kunnen hebben.

2 Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer (VBIJ):

De VBIJ is in 2005 opgericht door Landschap Noord-Holland, Waddenvereniging, It Fryske Gea, het Flevolandschap en de IJsselmeervereniging. Het doel van de VBIJ is het tegengaan van de ‘aantasting’ van het IJsselmeergebied en het bevorderen van natuurlijke en landschappelijke waarden van het IJsselmeergebied (Wentink, 2011). Daarnaast vermeldt de website van de VBIJ dat de VBIJ ook probeert belanghebbende organisaties en burgers te betrekken bij besluitvorming en ontwikkelingen in het IJsselmeergebied (Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer, z.d.).

De VBIJ is om dezelfde reden als Stichting WIJ een relevante stakeholder: Het vertegenwoordigt een grote groep aan belangen. In dit geval die van natuurverenigingen en natuurliefhebbers. Er is ook een grote kans dat een organisatie die voor het bevorderen van natuurlijke en landschappelijke waarden is, interesse zal hebben in een methode die dit probeert te doen.

3 Coöperatieve Producentenorganisatie Nederlandse Vissersbond –IJsselmeer (PO IJsselmeer)

Het IJsselmeer en Markermeer worden gebruikt voor het commercieel vangen van vis door ongeveer 70 vergunninghouders. Op drie na zijn al deze vergunninghouders aangesloten bij PO IJsselmeer (Vissersbond, z.d.). Het Markermeer heeft te maken met een neerwaartse trend in de totale vispopulatie en daarmee daalt ook het aantal vissen dat jaarlijks gevangen wordt (PO IJsselmeer & Sportvisserij Nederland, 2011). Om deze trend tegen te gaan probeert PO IJsselmeer een duurzame visserij te realiseren. Door elk jaar een visplan op te stellen hoopt PO IJsselmeer de neergaande trend van de visstand te stabiliseren (Vissersbond, z.d.).

PO IJsselmeer vertegenwoordigd praktisch alle vissers in het Markermeergebied en heeft daardoor een grote actieve aanhang. PO IJsselmeer zal waarschijnlijk geïnteresseerd zijn in ‘Bouwen met de Natuur’ omdat zij aan de ene kant misschien bang zijn dat de aanleg van natuur ten koste zou kunnen gaan van hun visgronden, maar aan de andere kant kan ‘Bouwen met de Natuur’ misschien ook helpen met het omkeren van de dalende visstand.

Groep stakeholders	Representatieve Organisatie	Policy Core	Relevante subsystems
(Water)recreanten	Stichting WIJ	Recreatiemogelijkheden Mooie natuur die de watersport niet te veel hindert	Recreatie & Toerisme
Natuurverenigingen	VBIJ	In stand houden natuur Creëren robuust ecosysteem	Ecologie
Beroepsvissers	PO IJsselmeer	Inkomen van beroepsvissers beschermen Visstand op peil houden	Economie

Tabel 1. Overzicht stakeholders

5.3 Conclusie

Van de zes nested subsystems die invloed hebben op de ontwikkelingen in het Markermeer-IJmeer gebied worden er slecht drie vertegenwoordigd door niet-gouvernementele organisaties. Opvallend is dat binnen het recreatie & toerisme en het ecologie subsystem er zelfs vrij veel niet-gouvernementele organisaties te vinden zijn. De Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer en de Stichting Waterrecreatie IJsselmeer en Randmeren zijn zelf allebei een collectief van niet-gouvernementele organisaties. Daarnaast bevatten beide sectoren ook nog andere organisaties.

De reden dat het zoetwatervoorziening subsystem niet vertegenwoordigd wordt door een organisatie is dat het Markermeer op dit moment niet gebruikt wordt voor de winning van drinkwater, dit zou echter kunnen veranderen in de nabije toekomst. Het Markermeer kampt namelijk een stuk minder met verzilting dan het IJsselmeer, wat het een betere bron voor drinkwater maakt (Bonte, 2009).

Ook het veiligheid subsystem en het stedelijke ontwikkeling subsystem worden niet vertegenwoordigd door een niet-gouvernementele organisatie. Dit ligt er waarschijnlijk aan dat deze onderwerpen relatief lastig te beïnvloeden zijn door niet-gouvernementele organisaties en meer traditionele overheidsonderwerpen zijn. De geselecteerde actoren hebben natuurlijk wel met deze onderwerpen te maken en hun mening hierover kan een belangrijke invloed hebben op de samenwerking met andere actoren.

6 Houding ten opzichte van Bouwen met de Natuur:

6.1 Inleiding

In dit deel van het verslag zal deelvraag twee behandeld worden: *“Hoe staan de subsystems tegenover ‘Bouwen met de Natuur’ en waarom?”*. Dit zal gedaan worden op basis van literatuur en de interviews die gehouden zijn met de heer Steensma van Stichting Waterrecreatie IJsselmeer en Randmeren (Stichting WIJ) en mevrouw Fleischer van de Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer (VBIJ). Helaas kon niemand van de Coöperatieve Producentenorganisatie Nederlandse Visserij – IJsselmeer (PO IJsselmeer) tijd maken voor een interview. Daarom zullen de standpunten van PO IJsselmeer moeten gebaseerd worden op de aanwezige literatuur en de gehouden interviews met de andere organisaties.

6.2 Stichting Waterrecreatie IJsselmeer en Randmeren

Uit het gesprek met de heer R. Steensma bleek dat zowel de heer Steensma als de andere leden van Stichting WIJ hebben gehoord van ‘Bouwen met de Natuur’. Op de vraag of hij kon uitleggen wat ‘Bouwen met de Natuur’ betekende gaf de heer Steensma aan dat ‘Bouwen met de Natuur’ te maken heeft met dijken versterken door middel van natuurlijke processen. In plaats van dijken te verhogen laat je de natuur zand aanvoeren die de dijken verbreden. De heer Steensma gaf hierbij ook het voorbeeld van de zandmotor bij de Workumerwaard (R. Steensma, persoonlijke communicatie, 27 juni 2012). Met deze definitie geeft de heer Steensma een omschrijving van één van de drie peilers van ‘Bouwen met de Natuur’ (zie hoofdstuk 2.2): het gebruiken van natuurlijke processen voor het realiseren van menselijke ambities. De andere twee peilers: kennis vergaren over het ecosysteem en het maximaliseren van de potentie van het ecosysteem komen niet in zijn definitie terug. Ook is het versterken van dijken, hoewel een van de bekendste, niet de enige toepassing van Bouwen met de Natuur.

Op de vraag of ‘Bouwen met de Natuur’ zou moeten worden toegepast in het Markermeer-IJmeer gebied geeft de heer Steensma aan dat zowel hijzelf als de ander medestanders van de Stichting WIJ het hier ‘mee eens’ zijn op een schaal van ‘helemaal mee eens’ tot ‘helemaal mee oneens’. De heer Steensma vindt zelf wel dat de huidige kwaliteit van de natuur hoog genoeg is, de enige reden dat de natuur verbeterd zou moeten worden is dat dit in ‘Brussel’ besloten is. ‘Bouwen met de Natuur’ zou hierbij kunnen helpen (R. Steensma, persoonlijke communicatie, 27 juni 2012). Volgens de website van Stichting WIJ willen ze wel dat de natuur in het gebied zich verder ontwikkelt, maar dat dit meer gecombineerd wordt met een recreatiefunctie (Stichting WIJ, z.d.).

De heer Steensma benadrukte in het interview herhaaldelijk de openheid van het Markermeer als kernkwaliteit. Ook de website van Stichting WIJ benadrukt de openheid van het gebied en de rust, ruimte en duisternis die hierbij horen als kernkwaliteit van het gebied (Stichting WIJ, z.d.). Als er ‘Bouwen met de Natuur’ projecten uitgevoerd gaan worden, moeten deze dicht bij de kant van het meer blijven. Te ver het meer op zou de openheid aantasten. Ook had de heer Steensma zo zijn twijfels over de effectiviteit van de ‘Bouwen met de Natuur’ methodes. Een voorbeeld dat hij aanhaalde was dat volgens hem de zachte zandmotor in plaats van een vooroever te creëren ook wel eens nabijgelegen vaargeulen zou kunnen dichtslibben (R. Steensma, persoonlijke communicatie, 27 juni 2012).

De belangrijkste hindernis die de heer Steensma voor de toepassing van ‘Bouwen met de Natuur’ ziet is de prijs. Volgens hem heeft de overheid het geld er niet voor over om ‘Bouwen met de Natuur’ toe te passen in plaats van andere methodes (R. Steensma, persoonlijke communicatie, 27 juni 2012).

6.3 Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer

Mevrouw Fleischer van de VBIJ geeft ook aan dat zowel zijzelf als de andere leden van de VBIJ bekend zijn met het begrip ‘Bouwen met de Natuur’. Mevrouw Fleischer legde uit dat volgens haar

‘Bouwen met de Natuur’ te maken heeft met hoe je natuurlijk processen kan gebruiken bij veiligheidsopgaven. Ze noemt hierbij de voorbeelden van oesterbanken voor golfremming en de zachte zandmotor bij de Workumerwaard. Hoewel ze het niet zegt bij de vraag wat ‘Bouwen met de Natuur’ inhoud, blijkt later in het interview dat ze ook vindt dat ‘Bouwen met de Natuur’ de natuur verbeterd (F. Fleischer, persoonlijke communicatie, 3 juli 2012). Mevrouw Fleischer, net als de heer Steensma, legt met haar definitie voornamelijk nadruk op het gebruik van natuurlijke processen voor het realiseren van menselijke ambities. De andere twee peilers komen minder in haar omschrijving terug. Hoewel de definitie van mevrouw Fleischer niet geheel volledig was komt het over alsof mevrouw Fleischer een goed idee heeft van wat ‘Bouwen met de Natuur’ inhoud.

Mevrouw Fleischer geeft aan dat op een schaal van ‘helemaal mee eens’ tot ‘helemaal mee oneens’ zichzelf het er ‘helemaal mee eens’ is dat ‘Bouwen met de Natuur’ moet worden toegepast op het Markermeer-IJmeer gebied en dat ook de andere leden van de VBIJ het hier ‘mee eens’ zijn. Deze bewering wordt ondersteund door het feit dat de VBIJ ook betrokken is bij de ‘zachte zandmotor’, een van de meer concrete toepassingen van ‘Bouwen met de Natuur’ in het IJsselmeergebied (VBIJ, 2011). Mevrouw Fleischer vindt dat de kwaliteit van de natuur in het Markermeer niet hoog genoeg is op dit moment en zij is het er ‘helemaal mee eens’ dat de kwaliteit van de natuur verbeterd moet worden. De doelstellingen en visie die op de website van het VBIJ staan geven ook aan dat de kwaliteit van de natuur verbeterd moeten worden (VBIJ, z.d.). Volgens mevrouw Fleischer kan de dit gedaan worden door iets te doen aan de slibproblematiek in het gebied, waardoor het water weer helderder wordt. Ook moeten de oevers volgens mevrouw Fleischer weer ‘zacht’ worden, dus geen steile dijken direct naast het water maar een vooroever die geleidelijk in het water overgaat. Er moet ook een grotere diversiteit in habitats komen. Uiteindelijk moet er een veerkrachtig ecosysteem ontstaan. Zowel de website van het VBIJ (VBIJ, z.d.) als Mevrouw Fleischer halen net als de heer Steensma de openheid van het Markermeer aan als kernkwaliteit en houden de aanleg van natuur ook het liefst bij de kust in de buurt (F. Fleischer, persoonlijke communicatie, 3 juli 2012).

In tegenstelling tot de heer Steensma ziet mevrouw Fleischer niet geld als belangrijkste obstakel voor ‘Bouwen met de Natuur’. Zij heeft zelfs het idee dat ‘Bouwen met de Natuur’ goedkoper kan zijn dan andere manieren om het gebied veilig te maken en de natuur te verbeteren. Volgens haar is het belangrijkste obstakel voor ‘Bouwen met de Natuur’ wet en regelgeving. Volgens mevrouw Fleischer wordt ‘Bouwen met de Natuur’ gezien als ingewikkelder dan bestaande methodes en zou het langer duren om uit te voeren. Hierdoor wordt er meestal toch voor de bekende methodes gekozen en krijgt ‘Bouwen met de Natuur’ geen kans om toegepast te worden.

6.4 Coöperatieve Producentenorganisatie Nederlandse Visserijbond –IJsselmeer

Het is niet moeilijk om te zien hoe een methode zoals ‘Bouwen met de Natuur’ die de potentie van een ecosysteem kan maximaliseren interessant is voor een natuurvereniging als de VBIJ. Ook voor een recreatievereniging als de Stichting WIJ is een goed uitziende natuurlijke omgeving van belang, dit is tenslotte een van de redenen dat recreanten naar het Markermeer komen. Een visserijvereniging als de PO IJsselmeer lijkt een minder natuurlijke voorstander van ‘Bouwen met de Natuur’, hun voornaamste doel is uiteindelijk gewoon veel vis vangen. Met de visstand in het Markermeer gaat het echter niet goed. De populatie van bijna alle vissoorten in het Markermeer vertoont dan wel een afname of is al op een erg laag niveau (PO IJsselmeer & Sportvisserij Nederland, 2011). Ook ontbreken er oudere vissen omdat alleen jonge kleinere vissen niet door de vissersnetten worden gevangen (F. Fleischer, persoonlijke communicatie, 3 juli 2012).

De steeds kleiner wordende vispopulatie leidt er toe dat vissers minder vis kunnen vangen, wat een negatief effect op hun inkomen heeft. Om dit tegen te gaan wordt nu elk jaar een visplan opgesteld door het PO IJsselmeer en de Sportvisserij Nederland waarin het huidige visserijbeheer en de voorgenomen maatregelen om de visserij te verduurzamen beschreven staan (Visserijbond, z.d.). De

voorgenomen maatregelen variëren van reductie van visserijinspanningen (minder netten gebruiken), vergroten van minimumgrootte van aal die gevangen mag worden, tot onderzoek naar compensatie voor het beëindigen van een visserijbedrijf. Van de eenenveertig maatregelen die genoemd worden in het visplan zijn er drie maatregelen die lijken te passen binnen de ‘identificatie van de aanwezige natuurlijke processen in een ecosysteem’ peiler van ‘Bouwen met de Natuur’ (PO IJsselmeer & Sportvisserij Nederland, 2011). Geen enkele maatregel kijkt naar het gebruiken van natuurlijke processen voor het realiseren van menselijke ambities (hoewel dit misschien veranderd nadat de natuurlijke processen geïdentificeerd zijn) of het maximaliseren van de potentie van het ecosysteem. Op dit moment lijkt PO IJsselmeer de ‘Bouwen met de Natuur’ principes niet toe te passen. Dit hoeft niet perse te betekenen dat de leden van PO IJsselmeer tegen ‘Bouwen met de Natuur’ zijn. ‘Bouwen met de Natuur’ is binnen het Markermeer-IJmeer policy subsystem vrij nieuw, wat kan betekenen dat PO IJsselmeer simpelweg onbekend met het concept is of niet weet hoe ze het moeten toepassen.

De steun voor ‘Bouwen met de Natuur’ van PO IJsselmeer zal afhangen van in hoeverre een ‘Bouwen met de Natuur’ project bijdraagt aan het verduurzamen van de visvangst en het behoud van inkomen voor de vissers. Het probleem is dat meningen verschillen over wat wel en niet bijdraagt aan een betere visstand. Neem bijvoorbeeld de slibproblematiek. Verschillende partijen waaronder de VBIJ en Rijkswaterstaat zien dit als een van de grootste redenen dat de visstand zo laag is. Volgens vele vissers echter is er geen slibproblematiek en is het water ‘kraakhelder’ (Noord-Hollands Dagblad, 2011). Zolang vissers de hoeveelheid slib in het Markermeer niet als een probleem zien hebben ze ook geen reden om projecten die de slibhoeveelheid aanpakken te steunen. Andere ‘Bouwen met de Natuur’ projecten zoals de aanleg van een oermoeras, zullen waarschijnlijk zelfs op tegenstand kunnen rekenen van PO IJsselmeer omdat het afdoet aan de totale ruimte waar gevist kan worden.

6.5 Conclusie

De meningen die de verschillende organisaties hebben over ‘Bouwen met de Natuur’ zouden volgens het ACF goed moeten passen bij waar de organisaties voor staan. Actoren denken volgens het ACF immers vanuit hun belief system. De standpunten van de organisaties over wat er in het Markermeer-IJmeer gebied moet gebeuren zijn hun Policy Core terwijl de toepassing van ‘Bouwen met de Natuur’ voor hen een Secondary Aspect is. De Policy Core en de Secondary Aspects zouden met elkaar overeen moeten komen omdat beiden zijn afgeleid uit de Deep Core. Het zou daarom vreemd zijn als de mening over het toepassen van ‘Bouwen met de Natuur’ sterk afwijkt van de andere standpunten die een organisatie heeft.

Als men de Policy Core van de organisaties vergelijkt met hun mening over ‘Bouwen met de Natuur’ lijken deze inderdaad sterk overeen te komen. De VBIJ heeft als Policy Core standpunt van het IJsselmeergebied een robuust gezond ecosysteem te maken. Dit past zeer goed samen met de peiler ‘maximaliseren en realiseren van de potentie van het ecosysteem’ van ‘Bouwen met de Natuur’. Dit zou in theorie VBIJ de sterkste voorstander van ‘Bouwen met de Natuur’ moeten maken, wat uit de interviews ook bleek te kloppen. Stichting WIJ ziet vanuit haar Policy Core natuur wel als belangrijk, maar vooral als plek waar recreatie kan plaats vinden. Dit ziet men ook terug in de mening van de heer Steensma van stichting WIJ over ‘Bouwen met de Natuur’. Zolang de natuur goed genoeg is voor recreatie hoeft deze niet perse verbeterd te worden. ‘Bouwen met de Natuur’ mag best toegepast worden maar ze zijn niet zo een sterke voorstander als de VBIJ. PO IJsselmeer heeft als belangrijkste Policy Core standpunt het inkomen van de beroepsvissers beschermen. Zolang de kwaliteit van het water goed genoeg is voor vis om in te leven is de kwaliteit van de natuur niet het belangrijkste voor deze organisatie. Dit maakt ze ook de minst sterke voorstander en misschien zelfs tegenstander van ‘Bouwen met de Natuur’ projecten.

7 Gevormde Netwerken:

7.1 Inleiding

In het vorige hoofdstuk hebben we gezien dat alle drie de organisaties een iets andere kijk hebben op 'Bouwen met de Natuur'. Zoals in hoofdstuk vier te lezen is, zijn er echter meer onderwerpen die een rol spelen in het Markermeer-IJmeer gebied. In dit hoofdstuk zal gekeken worden naar hoe de organisaties over deze onderwerpen denken en of de overeenkomsten of verschillen in mening daadwerkelijk worden omgezet in samenwerking dan wel tegenwerking. Hiermee zal deelvraag drie: *"Wie zien de niet-gouvernementele organisaties uit de verschillende subsystems als hun medestanders en tegenstanders en in hoeverre vormen ze daadwerkelijk netwerken?"* beantwoord worden. Hierbij moet worden opgelet dat deze deelvraag bestaat uit twee delen: allereerst wat de actoren zelf zeggen over wie hun medestanders zijn en ten tweede in hoeverre dit ook daadwerkelijk lijkt te kloppen.

7.2 Wat de organisaties zelf zeggen

Om achter de relatie tussen de verschillende organisaties te komen, werd in het interview eerst de vraag gesteld in hoeverre de geïnterviewde het eens is met de stelling dat zijn/haar organisatie dezelfde visie heeft op wat er met het Markermeer-IJmeer gebied moet gebeuren als de andere organisaties (bijlage 1, vraag 18). Puur naar deze vraag kijkend krijgt men een redelijk positief beeld van hoe de relevante niet-gouvernementele organisaties met elkaar omgaan. Mevrouw Fleischer van de VBIJ geeft aan dat voor zowel Stichting WIJ als PO IJsselmeer zij het hier 'mee eens' is (F. Fleischer, persoonlijke communicatie, 3 juli 2012). Ook de heer Steensma van Stichting WIJ zegt dat hij het er 'mee eens' is dat de VBIJ en Stichting WIJ dezelfde visie hebben, hij gaat zelfs zo ver om te zeggen dat de VBIJ en Stichting WIJ het voor '90 procent met elkaar eens zijn'. Over de relatie tussen Stichting WIJ en PO IJsselmeer geeft de heer Steensma aan dat deze vraag niet van toepassing was, omdat PO IJsselmeer alleen gericht is op visvangst en dit niet per se tegen de visie van Stichting WIJ ingaat of er aan bij draagt (R. Steensma, persoonlijke communicatie, 27 juni 2012).

7.3 Standpunten en samenwerking

Als men dus alleen kijkt naar wat de actoren zelf zeggen hebben we een subsystem waar alle actoren uit de verschillende nested subsystems of dezelfde visie delen of op zijn minst niet een tegenovergestelde visie hebben. De vraag is echter in hoeverre dit waar is. Zien de organisaties dit daadwerkelijk zo? Of is dit het beeld dat ze aan de buitenwereld willen laten zien? Het 'advocacy coalition framework' (Hoofdstuk 2) leert ons dat daadwerkelijk samenwerking op langere termijn gebaseerd wordt op de normatieve standpunten uit de Policy Core. Om te kijken welke advocacy coalitions er daadwerkelijk bestaan zullen daarom de standpunten van de organisaties met elkaar vergeleken moeten worden. Daarnaast zal er ook gekeken worden naar of er daadwerkelijk samenwerking tussen de verschillende organisaties heeft plaatsgevonden. Hieronder zal nu de relaties tussen de drie verschillende niet-gouvernementele organisaties beschreven worden om vervolgens een conclusie te trekken over welke advocacy coalitions er bestaan.

7.3.1 Relatie VBIJ – Stichting WIJ

De relatie tussen de VBIJ en de Stichting WIJ wordt gekenmerkt door de openheid van het Markermeer-IJmeer. Beide organisaties zien de openheid en weidsheid van het gebied als een kernkwaliteit die behouden moet worden. Beide partijen zijn bijvoorbeeld sterk tegen de aanleg van windmolenparken in het Markermeer, omdat dit de openheid van het gebied zou schaden. De aanleg van kunstmatige eilanden in het Markermeer die voor natuurontwikkeling gebruikt zouden worden zien beide partijen wel als een positief idee mits dit dicht bij de kust blijft (R. Steensma, persoonlijke communicatie, 27 juni 2012) (F. Fleischer, persoonlijke communicatie, 3 juli 2012). Een verschil tussen beide organisaties is dat Stichting WIJ iets opener staat tegenover buitendijks bouwen dan de VBIJ. De VBIJ is sterk tegen buitendijks bouwen terwijl Stichting WIJ in het water bouwen afwijst

maar op de oever bouwen van (recreatie)woningen toestaat zolang dit bij het gebied past, daarnaast mogen er in de zomer tijdelijke recreatievormen opgebouwd worden (Stichting WIJ, z.d.) .

Een ander punt waar de Policy Cores van de VBIJ en Stichting WIJ met elkaar overlappen is op het punt van de kwaliteit van de natuur in het Markermeer-IJmeer gebied. Voor beide organisaties is de natuur van belang, wel om iets andere redenen. De VBIJ ziet het creëren van een robuust ecosysteem als een op zich zelf staand doel. Als dit ecosysteem sterk genoeg is kan het ook in beperkte mate gebruikt worden voor menselijke doeleinden zoals recreatie en visserij (F. Fleischer, persoonlijke communicatie, 3 juli 2012). Stichting WIJ ziet natuur ook als een belangrijk onderdeel van het Markermeer-IJmeer gebied. De natuur is namelijk een belangrijke reden waarom dit gebied zo aantrekkelijk is voor recreatiedoeleinden (R. Steensma, persoonlijke communicatie, 27 juni 2012). Het verschil tussen beide partijen ligt voornamelijk in de perceptie over de effecten van uitbreiding van recreatiemogelijkheden, in het bijzonder jachthavens. Het VBIJ probeert de ontwikkeling van nieuwe jachthavens of de uitbreiding van bestaande vaak tegen te houden. Bij Stichting WIJ denken ze dat deze uitbreidingen zeer minimale effecten hebben op de natuur en wekt de houding van het VBIJ onbegrip op (F. Fleischer, persoonlijke communicatie, 3 juli 2012) (R. Steensma, persoonlijke communicatie, 27 juni 2012).

7.3.2 Relatie PO IJsselmeer- VBIJ

De relatie tussen PO IJsselmeer en VBIJ wordt gekenmerkt door de (over)bevissing van het Markermeer-IJmeer door de leden van PO IJsselmeer en het effect dat dit heeft op het ecosysteem. Volgens mevrouw Fleischer van het VBIJ zou als je de vissers hun gang laat gaan het Markermeer "leeg" gevist worden. Wat onder andere de voedselvoorziening voor bepaalde vogelsoorten in gevaar brengt. Op dit moment zijn er negenenzeftig vissersboten actief, volgens het VBIJ moet dit aantal teruggedrongen worden. Als er een robuust ecosysteem ontstaat dan is visserij op beperkte schaal wel mogelijk (F. Fleischer, persoonlijke communicatie, 3 juli). Zoals eerder beschreven lijkt het PO IJsselmeer de noodzaak tot de visserij te verduurzamen wel enigszins in te zien. PO IJsselmeer wil alleen niet zomaar het aantal vissersboten verkleinen omdat dit zou betekenen dat iemand zonder werk komt te zitten. Zelf zien zij meer in de boten een paar weken stil laten liggen per jaar of de vangcapaciteit per schip te reduceren (PO IJsselmeer & Sportvisserij Nederland, 2011).

Volgens mevrouw Fleischer hebben VBIJ en PO IJsselmeer het gehad over de visserij verduurzamen en willen ze een plan opstellen hoe dit gedaan moet worden. Tot nu toe bestaat de relatie tussen VBIJ en PO IJsselmeer echter meer uit tegenwerking. Een voorbeeld hiervan is dat het VBIJ in samenwerking met Vogelbescherming Nederland een verleende vergunning voor spieringvisserij aan PO IJsselmeer heeft weten terug te draaien (F. Fleischer, persoonlijke communicatie, 3 juli).

7.3.3 Relatie Stichting WIJ – PO IJsselmeer

Ook de relatie tussen Stichting WIJ en PO IJsselmeer is voornamelijk gebaseerd op visvangst in het IJsselmeergebied. In dit geval gaat het er echter niet alleen om of visvangst slecht is voor het ecosysteem maar ook om een directe concurrentie tussen vissers. Zoals in hoofdstuk 5 te lezen is, is Sportvisserij Nederland een onderdeel van Stichting WIJ. Volgens de heer Steensma is de overbevissing die plaats vindt door de leden van PO IJsselmeer slecht voor de sportvisserij in dit gebied. De vangst voor sportvissers is in de afgelopen twintig jaar namelijk sterk achteruit gegaan waardoor er tegenwoordig minder gevist wordt in het IJsselmeergebied door sportvissers (PO IJsselmeer & Sportvisserij Nederland, 2011). Door deze achteruitgang in mogelijkheden voor sportvissers en de algemene slechte effecten die overbevissing heeft op het ecosysteem vind ook Stichting WIJ dat PO IJsselmeer minder vis zou moeten mogen vangen (Stichting WIJ, z.d.).

Sportvisserij Nederland en PO IJsselmeer werken sinds een paar jaar samen om het probleem van overbevissing op te lossen door elk jaar een visplan op te stellen met maatregelen die overbevissing zouden moeten oplossen (PO IJsselmeer & Sportvisserij Nederland, 2011). Er is echter ook veel

conflict tussen beide partijen. In het eerder aangehaalde voorbeeld van de spieringvisserij vergunning heeft ook Sportvisserij Nederland bezwaar aangetekend, wat er mede toe geleid heeft dat de vergunning weer werd ingetrokken (R. Steensma, persoonlijke communicatie, 27 juni 2012).

7.4 Advocacy coalitions

Op basis van de hiervoor beschreven relaties zijn er twee verschillende advocacy coalitions onder de niet-gouvernementele organisaties in het Markermeer-IJmeer gebied te onderscheiden. Dit is aan de ene kant de coalitie van natuurverenigingen en (water)recreanten uit de nested subsystems Recreatie & Toerisme en Ecologie en aan de andere kant de beroepsvissers uit het nested subsystem Economie.

7.4.1 Natuur & Recreatie coalitie

Deze advocacy coalition bestaat uit de verschillende organisaties die de VBIJ en Stichting WIJ hebben opgericht, maar ook uit andere groepen, bijvoorbeeld Vogelbescherming Nederland en Natuurmonumenten. De 'Deep Core' van deze coalitie bestaat uit de waarde die deze coalitie hecht aan de natuur en openheid van dit gebied. Deze waarden zijn terug te vinden in de 'Policy Core' in een afwijzend houding tegen bouwprojecten op het Markermeer die de openheid verstoren zoals windmolenparken, maar ook tegen projecten aan de oever van het meer die de natuur of het uitzicht kunnen verstoren. Alleen natuurprojecten of in sommige gevallen andere bouwprojecten die in het gebied passen kunnen op de goedkeuring van deze coalitie rekenen. De leden van deze coalitie zijn ook voor projecten die het ecosysteem intact houden of sterker maken. Hierbij ontstaat er wel soms een conflict tussen de waterrecreanten en natuurliefhebbers als de natuur de recreatiemogelijkheden dreigt te beperken. Dit is een conflict tussen de Secondary Aspects van beide subsystems waar één of beide subsystems soms op moeten ingeven om de coalitie te laten werken. Deze coalitie is ook tegen de overbevissing die plaats vindt op het Markermeer en IJmeer door de negatieve gevolgen die dit heeft op het ecosysteem en recreatiemogelijkheden.

Het belangrijkste hulpmiddel dat deze advocacy coalition heeft om zijn doelen te bereiken is waarschijnlijk de publieke opinie. Veel mensen in Nederland zullen de natuur in het Markermeer-IJmeer gebied en de recreatiemogelijkheden die deze biedt weten te waarderen.

7.4.2 Visserij coalitie

Deze coalitie bestaat uit de vissers in het Markermeer-IJmeer gebied van wie de meeste zijn aangesloten bij PO IJsselmeer. Er is geen andere niet-gouvernementele organisatie die een belief system heeft dat genoeg overlapt met de vissers om een advocacy coalition met hun te vormen. De heer Steensma van Stichting WIJ omschreef het als dat "de vissers op dit moment redelijk in het verdomhoekje zitten" (R. Steensma, persoonlijke communicatie, 27 juni 2012). De 'Deep Core' van deze advocacy coalition bevat de overtuiging dat het Markermeer en IJmeer door middel van visvangst een bron van inkomsten zijn voor deze coalitie. Daarnaast hebben zij naar hun idee het recht om hier te vissen. Deze waarden komen terug in de 'Policy Core' als dat de vissers blijven vissen hoewel veel andere organisaties dit liever anders zouden zien, maar ook in de pogingen tot de visvangst te verduurzamen. De vissers willen tenslotte ook niet hun eigen inkomstenbron kapot maken.

Het belangrijkste hulpmiddel dat de vissers hebben is hun 'historisch recht', deze vissers hebben hier al heel lang gevist. Het zal ze niet plotseling verboden worden om hier mee door te gaan.

	Natuur & Recreatie coalitie	Visserij coalitie
Leden	(Water)recreanten Natuurlijke liefhebbers	Vissers
Deep Core waarden	Natuur Openheid	Markermeer & IJmeer als bron van visvangst en inkomsten
Policy Core	Geen grote bouwprojecten op of aan het water Natuur in stand houden Tegen overbevissing.	Blijven doorgaan met vissen Proberen de visvangst te verduurzamen om eigen inkomsten op peil te houden
Resources	Publieke opinie	Historisch recht op vissen

Tabel 2. Overzicht advocacy coalitions

7.5 Type subsystem

Zoals beschreven in hoofdstuk twee zijn er volgens het advocacy coalition framework twee soorten subsystems, adversarial of collaborative. In het geval van de Natuur & Recreatie coalitie en de Visserij coalitie, gaat het in een algemeen om een collaborative subsystem. Er hebben zich echter een paar gebeurtenissen voorgedaan die niet helemaal met het beeld van een collaborative subsystem stroken zoals het naar de rechter stappen om de vergunning voor spieringvisserij weer in te laten trekken. Over het algemeen wordt er echter wel degelijk geprobeerd te overleggen en samen tot oplossingen te komen. Zo wil VBIJ met PO IJsselmeer gaan praten over duurzaam vissen en overlegt ook Sportvisserij Nederland met PO IJsselmeer over dit onderwerp. Het feit dat ook PO IJsselmeer de visvangst wil verduurzamen laat zien dat ook de belief system niet lijnrecht tegenover elkaar staan.

7.6 Conclusie

In dit hoofdstuk is gekeken naar de vraag: *“Wie zien de niet-gouvernementele organisaties uit de verschillende subsystems als hun medestanders en tegenstanders en in hoeverre vormen ze daadwerkelijk netwerken?”*. Het antwoord op deze vraag is dat de organisaties zelf geen echte tegenstanders identificeren, maar elkaar allemaal als medestanders zien of in het geval van Stichting WIJ en PO IJsselmeer als te weinig overlap. In werkelijkheid lijken er twee coalities te zijn: de Natuur & Recreatie coalitie en de Visserij coalitie. Er is wel sprake van een collaborative subsystem waardoor er bij de niet-gouvernementele organisaties zelf niet heel sterk een gevoel van tegenstanders van elkaar zijn lijkt te hangen. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat deze observatie gemaakt is op basis van twee interviews en een literatuurstudie in een bepaalde tijdsperiode. Als over enkele jaren dit onderzoek herhaald zou worden, het liefst ook met meer interviews, en er nog steeds dezelfde advocacy coalitions uit zouden komen zou dit de validiteit van de conclusie aanzienlijk verhogen.

8 Kansen en Obstakels:

8.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zal de laatste deelvraag behandeld worden: *“Wat zijn de belangrijkste belemmerende en bevorderende factoren voor samenwerking met deze netwerken?”*. Hiermee wordt gekeken naar als men ‘Bouwen met de Natuur’ projecten zou willen beginnen in het Markermeer-IJmeer gebied welke problemen de verschillende advocacy coalitions zouden kunnen opleveren, hoe je deze problemen kan voorkomen, maar ook juist welke kansen samenwerking met de advocacy coalitions kan opleveren.

8.2 Natuur & Recreatie coalitie

De leden van deze coalitie staan over het algemeen welwillend tegenover het idee van ‘Bouwen met de Natuur’. Ze zien de voordelen die ‘Bouwen met de Natuur’ kan bieden voor bereiken van de doelen die voortvloeien uit de standpunten van hun Policy Core, in het bijzonder het creëren van een robuust ecosysteem en nieuwe recreatiemogelijkheden. Deze advocacy coalition kan dan ook een medestander worden in het proberen de ‘Bouwen met de Natuur’ methode vaker toe te passen.

Sommige mensen uit deze coalitie staan wel sceptisch tegenover de effectiviteit van bepaalde ‘Bouwen met de Natuur’ maatregelen zoals de zachte zandmotor. Het geloof in hoe effectief een bepaalde maatregel is, is een Secondary Aspect van een belief system. Secondary Aspects veranderen vrij gemakkelijk als bewijs laat zien dat deze niet kloppen (Sabatier, 1988). De beste manier om deze twijfel in de effectiviteit weg te nemen is daarom dan ook positieve resultaten van projecten te verzamelen en te laten zien, zodat een actor ziet dat hij fout zit en zijn belief system op dit gebied aan past. Op korte termijn kan dit wel een probleem op leveren omdat er wel eerst plaatsen gevonden moeten worden om projecten uit te voeren die positieve resultaten opleveren.

Een tweede punt waarmee je deze coalitie tegen je kunt krijgen is de openheid van het meer aan tasten. Grootschalige moerassen aanleggen of delen van het meer inpolderen zal tot weerstand leiden. Voor de leden van deze coalitie is de openheid van het meer zeker onderdeel van hun Policy Core. Policy Core standpunten kunnen volgens Sabatier (1988) wel veranderen als over een langere periode van tijd blijkt dat ze fout zijn. De openheid van het meer als kernkwaliteit is alleen een normatief standpunt en kan daarom niet ‘fout’ zijn en door bewijs weerlegd worden. Bij de omgang met deze coalitie zal hier dus simpelweg rekening mee gehouden moeten worden. Zolang het echter bij projecten blijft die de openheid van het meer niet aan tasten zou er geen grote tegenstand van deze coalitie moeten komen.

Een laatste punt waar op gelet moet worden is dat er genoeg ruimte moet blijven voor recreatie op en rondom de meren. Als de ‘Bouwen met de Natuur’ methode in het Markermeer en IJmeer te veel gebied verandert in natuurgebied waar mensen niet meer mogen komen zou de waterrecreatie groep, voor wie recreatiemogelijkheden onderdeel van de Policy Core zijn, zich tegen ‘Bouwen met de Natuur’ kunnen keren. Voor de natuurliefhebbers uit deze coalitie zijn recreatiemogelijkheden geen Policy Core standpunt. Deze ontwikkeling zou daardoor eventueel deze advocacy coalition uiteen kunnen breken. Hierbij moet wel de kanttekening geplaatst worden dat voor de natuurliefhebbers de openheid van het meer ook een Policy Core standpunt is en het waarschijnlijk niet snel zal gebeuren dat de recreatiemogelijkheden zeer sterk worden beperkt zonder dat de openheid ook aangetast word.

8.3 Visserij coalitie

De leden van deze coalitie staan iets afwijzender tegenover ‘Bouwen met de Natuur’ dan de Natuur & Recreatie coalitie. De voornaamste reden hiervoor is dat het belangrijkste Policy Core standpunt van deze coalitie het beschermen van het inkomen van de vissers is. Als zij als Secondary Aspect van hun belief system de ‘Bouwen met de Natuur’ methode zien als een bedreiging voor de visvangst,

bijvoorbeeld doordat het de natuur probeert te maximaliseren ten koste van ruimte om te vissen, dan zullen ze de toepassing van 'Bouwen met de Natuur' proberen tegen te houden. De beste manier om dit te voorkomen is het positieve effect die de 'Bouwen met de Natuur' methode kan hebben op de vispopulatie en de winst die dit kan opleveren voor de vissers te benadrukken. Vooral als dit ondersteund wordt door bewijzen. Of de toepassing van 'Bouwen met de Natuur' een positief of negatief effect heeft op de visvangst is een empirisch standpunt en daarom kan, in tegenstelling tot de openheid van het meer bij de Natuur & Recreatie coalitie, hier wel gebruik gemaakt worden van bewijzen om dit standpunt te veranderen.

9 Conclusie:

In dit verslag is gekeken naar de hoofdvraag: *“Hoe verhouden de niet-gouvernementele organisaties uit de relevante subsystems van het toepassen van het ‘Bouwen met de Natuur’ concept op het Markermeer en IJmeer zich tot elkaar en ‘Bouwen met de Natuur’ en welke kansen en obstakels levert dit op voor het toepassen van ‘Bouwen met de Natuur’?”*. Deze hoofdvraag is opgedeeld in vier deelvragen die gezamenlijk de hoofdvraag beantwoorden. Deze deelvragen zijn:

- 1 Welke relevante subsystems zijn bij het toepassen van ‘Bouwen met de Natuur’ betrokken en welke niet-gouvernementele organisaties zijn representatief voor deze subsystems?
- 2 Hoe staan de subsystems tegenover ‘Bouwen met de Natuur’ en waarom?
- 3 Wie zien de niet-gouvernementele organisaties uit de verschillende subsystems als hun medestanders en tegenstanders en in hoeverre vormen ze daadwerkelijk netwerken?
- 4 Wat zijn de belangrijkste belemmerende en bevorderende factoren voor samenwerking met deze netwerken?

De eerste deelvraag keek naar welke subsystems relevant zijn voor ‘Bouwen met de Natuur’ en welke organisaties representatief zijn voor deze subsystems. Deze vraag zorgt ervoor dat er bij de latere deelvragen geen tijd wordt verspild door de verhoudingen tussen niet relevante organisaties te bekijken. Uit de omschrijving van het policy subsystem bleek dat er zes relevante nested subsystems zijn. Van deze zes subsystems worden er drie vertegenwoordigd door niet-gouvernementele organisaties namelijk: het Ecologie subsystem, het Recreatie & Toerisme subsystem en het Economie subsystem. Vervolgens zijn VBIJ, Stichting WIJ en PO IJsselmeer gekozen als representatie voor hun respectievelijke subsystem. De keuze voor VBIJ en Stichting WIJ is voornamelijk gebaseerd op het feit dat ze koepelorganisaties zijn en daardoor al een groot deel van hun subsystem representeren. PO IJsselmeer is gekozen doordat het de belangen van bijna alle vissers op het Markermeer-IJmeer representeren.

Bij de tweede deelvraag werd gekeken naar hoe organisaties tegenover ‘Bouwen met de Natuur’ staan en waarom. Dit is een belangrijk onderdeel van de hoofdvraag maar is ook belangrijk voor het beantwoorden van deelvraag drie en vier. Door interviews te houden met leden van deze organisaties en analyse van relevante literatuur bleek dat het Ecologie subsystem positief staat tegenover het toepassen van ‘Bouwen met de Natuur’. Het Recreatie & Toerisme subsystem het toepassen van ‘Bouwen met de Natuur’ ook een goed idee vindt, maar wel iets sceptischer tegenover de effectiviteit van sommige ‘Bouwen met de Natuur’ methodes staat. De niet-gouvernementele organisatie uit het Economie subsystem daarentegen staat vrij afwijzend tegenover ‘Bouwen met de Natuur’ tenzij ze vrij zeker zouden zijn dat dit een positief effect zou hebben op hun inkomsten door visvangst.

De derde deelvraag kijkt naar hoe de verschillende organisaties tegenover elkaar staan. Het antwoord van deze vraag is ook van direct belang voor de hoofdvraag, maar is ook belangrijk voor de volgende deelvraag. Gevormde coalities kunnen immers een grote invloed hebben op de succeschansen van ‘Bouwen met de Natuur’. Uit deze deelvraag blijkt dat er twee coalities naar voren komen uit de verschillende subsystems. Allereerst valt er een coalitie tussen het Recreatie & Toerisme subsystem en het Ecologie subsystem te onderscheiden. Deze advocacy coalition lijkt voornamelijk gebaseerd op dat beide subsystems waarde hechten aan de openheid van het Markermeer en beide partijen de natuur willen behouden. Er is wel enige frictie tussen beide subsystems wanneer natuurbelangen tegenover recreatiebelangen komen te staan. Deze coalitie

wordt de Natuur & Recreatie coalitie genoemd. De vissers uit het Economie subsystem weten geen echte bondgenoten te vinden in andere subsystems. Dit komt voornamelijk door de afkeurende houding van de andere subsystems over de huidige overbevissing. De vissers zijn wel onderling georganiseerd en vormen daardoor de Visserij coalitie.

Bij de vierde deelvraag wordt gekeken naar welke kansen en obstakels de verschillende coalities creëren. De Natuur & Recreatie coalitie ziet de voordelen van 'Bouwen met de Natuur' in voor de ontwikkeling van recreatiemogelijkheden en het ecosysteem en kan hierdoor een actief medestander worden in het promoten van 'Bouwen met de Natuur'. De obstakels die ze opwerpen is hun voorliefde voor de weidsheid van het meer waardoor projecten die grote delen van het meer inpolderen minder kans hebben. De leden van de Visserij coalitie staan juist afwijzend tegenover 'Bouwen met de Natuur' en zullen toepassing hier van juist eerder tegenwerken. De beste manier om dit obstakel te overkomen is door ze er van te overtuigen van de voordelen die 'Bouwen met de Natuur' kan bieden voor de visstand en daarmee ook de visvangst.

Door de verschillende deelvragen te beantwoorden wordt ook het antwoord op de hoofdvraag zichtbaar. De verhouding tussen de drie niet-gouvernementele organisaties: VBIJ, Stichting WIJ en PO IJsselmeer, die de nested subsystems Ecologie, Recreatie & Toerisme en Economie representeren, kenmerkt zich door twee coalities. De coalitie Natuur & Recreatie die bestaat uit de Ecologie en Recreatie & Toerisme nested subsystems en de Visserij coalitie die alleen bestaat uit de vissers van het Economie subsystem. De leden van de Natuur & Recreatie coalitie staan positief tegenover de toepassing van 'Bouwen met de Natuur' op het Markermeer-IJmeer gebied mits het de mogelijkheid tot recreatie en de weidsheid van het gebied niet te veel beperkt. De leden van de Visserij coalitie staan in principe afwijzend tegenover 'Bouwen met de Natuur' omdat het de visvangst negatief zou kunnen beïnvloeden. Voor de toepassing van 'Bouwen met de Natuur' levert dit enkele kansen en obstakels op. Over het algemeen zal de steun van de Natuur & Recreatie coalitie de kans vergroten dat 'Bouwen met de Natuur' toegepast zal worden terwijl de afwijzende houding van de Visserij coalitie deze kans juist eerder zal verkleinen. Hier komt verandering in als 'Bouwen met de Natuur' toegepast word om de weidsheid van het Markermeer-IJmeer gebied aan te tasten, in dit geval zal de Natuur & Recreatie coalitie zich tegen 'Bouwen met de Natuur' keren. Wanneer de Visserij coalitie overtuigd kan worden dat 'Bouwen met de Natuur' juist goed is voor de visvangst kunnen zij van een obstakel in een kans veranderd worden omdat ze hierdoor juist 'Bouwen met de Natuur' kunnen gaan steunen.

10 Discussie en Aanbevelingen:

10.1 Discussie onderzoek

In dit verslag is een poging gedaan om de advocacy coalitions rond de toepassing van de 'Bouwen met de Natuur' methode op het Markermeer-IJmeer gebied in kaart te brengen. Er is geprobeerd om dit op een zorgvuldige en wetenschappelijke manier te doen. Dit neemt niet weg dat er ook zwakkere punten aan dit onderzoek zitten waar bij stil gestaan moet worden. De meeste zwakke punten vloeien voort uit het gebrek aan tijd en geld die bij een bacheloropdracht horen. Een van deze zwakke punten is de manier waarop het ACF gebruikt is. Het ACF van Sabatier stelt dat individuen net zo goed als organisaties onderdeel kunnen zijn van een advocacy coalition en dat één organisatie dus werknemers kan hebben die bij verschillende advocacy coalitions horen. Praktisch gezien betekent dit dat je een zeer lange lijst van individuen en organisaties krijgt die onderdeel van een advocacy coalition kunnen zijn. Door het gebrek aan geld en tijd was het echter niet mogelijk om de verhoudingen tussen zo een lange lijst van mensen te onderzoeken. Hierdoor is er alleen maar gekeken naar (koepel)organisaties die vervolgens gebruikt worden om een subsystem te representeren. Dit is natuurlijk niet ideaal, maar het negatieve effect hiervan wordt iets afgezwakt doordat er gekeken wordt naar NGO's. De kans dat je lid bent van een NGO of erbij werkt terwijl je hun belief system niet deelt is niet zo groot. Een hierop aansluitende zwakte van dit onderzoek is dat er maar relatief weinig interviews gehouden zijn. Vooral het gebrek aan een interview met een medewerker van PO IJsselmeer is jammer. Met meer interviews had er een beter beeld geschetst kunnen worden van de belief systems van de verschillende organisaties en de onderlinge verhoudingen. Ook is er in hoofdstuk zes gekeken of de mening over 'Bouwen met de Natuur' die je zou verwachten op basis van het belief system van een actor over een kwam met het gegeven antwoord van de geïnterviewde. Als deze inderdaad overeenkomen ondersteunt dat het ACF idee dat Deep Core, Policy Core en Secondary Aspects van elkaar afgeleid zijn en een samenhangend belief system vormen. Bij de VBIJ en Stichting WIJ bleek wat je verwacht inderdaad overeen te komen met de gegeven antwoorden. Bij PO IJsselmeer is de mening over 'Bouwen met de Natuur' juist gebaseerd op hun verdere belief system. Door het tekort aan tijd is er ook alleen maar gekeken naar niet-gouvernementele organisaties, door ook overheidsinstanties mee te nemen in het onderzoek zou er een vollediger beeld geschetst kunnen worden van het policy subsystem.

10.2 Aanbevelingen

Op basis van de zwakke punten van het onderzoek zijn er enkele aanbevelingen die ik wil doen voor mogelijke vervolgonderzoeken. Iemand met meer hulpmiddel zou dit onderzoek kunnen herhalen maar in plaats van de verhoudingen tussen nested subsystems te onderzoeken, daadwerkelijk naar organisaties of zelfs individuen te kijken. Hierdoor zou ook onenigheid tussen mensen uit hetzelfde subsystem naar boven kunnen komen, wat een gedetailleerder beeld zou geven. Door vervolgens ook overheidsinstanties in je onderzoek te betrekken kan zelfs nog een vollediger beeld geschetst worden. Als laatste mogelijkheid tot vervolgonderzoek zou ik wil aanraden dit onderzoek over tien jaar nog eens te herhalen. Het idee om 'Bouwen met de Natuur' toe te passen op het Markermeer-IJmeer gebied is nog vrij nieuw en het policy subsystem erom heen daarom ook. Het zou interessant zijn om te kijken hoe de advocacy coalitions in de komende jaren veranderen door veranderingen in externe omstandigheden, belief systems van actoren of de toetredingen van nieuwe actoren.

Literatuurlijst:

- Bonte, M. (2009). *Drinkwaterfunctie Markermeer en verzilting IJsselmeergebied*. Verkregen op 16 juli, 2012, via http://repository.tudelft.nl/assets/uuid:61eff88f-8658-4294-905a-67458ef050b3/BTO_2009.041_s_Drinkwaterfunctie_Markermeer_en_verzilting_IJsselmeergebied.pdf
- Cramer, J. (2007). *Schaalsprong Almere 2030*. Verkregen op 8 november, 2011, via <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/randstad/documenten-en-publicaties/convenanten/2007/10/29/contract-randstad-urgent-schaalsprong-almere.html>
- Casciaro, T., & Piskorski, M.J. (2005). *Power Imbalance, Mutual Dependence, and Constraint Absorption: A Closer Look at Resource Dependence Theory*. Verkregen op 14 februari, 2012 via <http://asq.sagepub.com/content/50/2/167.full.pdf+html>
- Duke University Libraries (z.d.). *NGO Research Guide: World Bank and NGO's*. Verkregen op 3 september, 2012, via http://library.duke.edu/research/subject/guides/ngo_guide/igo_ngo_coop/ngo_wb.html
- Ecoshape (z.d.). *De geschiedenis van 'Building with Nature'*. Verkregen op 27 juli, 2010, via <http://www.ecoshape.nl/program/de-geschiedenis-van-building-with-nature>
- Ecoshape (z.d.). *Welkom op de website van Building with Nature*. Verkregen op 16 november, 2011, via <http://www.ecoshape.nl/home>
- Ecoshape (z.d.). *Markermeer IJsselmeer: Projecten in uitvoering*. Verkregen op 17 november, 2011, via <http://www.ecoshape.nl/projects/markermeer-ijsselmeer>
- Frieling, D. (2011). *Markermeer: Meer Waard*. Verkregen op 29 maart, 2012, via <http://www.markerwaardpolder.nl/index2.html>
- Gerring, J. (2004). *What Is a Case Study and What Is It Good for?* Verkregen op 16 februari, 2012, via <http://people.ucalgary.ca/~nmstuewe/CaseStudy/pdf/whatisacasestudy.pdf>
- Grant Space (z.d.) *What is an NGO? What role does it play in civil society?* Verkregen op 5 september, 2012, via <http://grantspace.org/Tools/Knowledge-Base/Resources-for-Non-U.S.-Grantseekers/NGO-definition-and-role>
- Toekomstagenda Markermeer - IJmeer (2009). *Toekomstbeeld Markermeer-IJmeer*. Verkregen op 10 november, 2011, via <http://www.markermeerijmeer.nl/homedownloads/76202.aspx?t=Eindrapportage%20Toekomstbeeld%20Markermeer-IJmeer>
- Huitema, D. (2002). *Case Study 1: IJsselmeer Bassin*. Verkregen op 29 juli, 2010, via <http://www.euwareness.nl/results/Ned-1-kaft.pdf>
- Lee, E., Mishna, F., & Brennenstuhl, S. (2009). *How to Critically Evaluate Case Studies in Social Work*. Verkregen op 16 februari, 2012, via <http://rsw.sagepub.com/content/20/6/682.full.pdf+html>

- Lucas, M. De (z.d.). *Fine sediment dynamics*. Verkregen op 16 november, 2011, via <http://www.ecoshape.nl/projects/markerveer-ijsselmeer/mij-2.1-fine-sediment-dynamics>
- Matti, S. & Sandström, A. (2011). *The Rationale Determining Advocacy Coalitions: Examining Coordination Networks and Corresponding Beliefs*. Verkregen op 18 januari, 2012
- Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (z.d.). *Natura 2000 'Markerveer & IJmeer'*. Verkregen op 10 november, 2011, via <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=4&id=n2k73>
- Ministerie van Infrastructuur en Milieu en het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (2011). *Deltaprogramma 2012: Werk aan de delta*. Verkregen op 27 februari, 2012, via <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/deltaprogramma/documenten-en-publicaties/jaarplannen/2011/09/20/deltaprogramma-2012.html>
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat, ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Milieubeheer en het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (2009). *Beleidsnota IJsselmeergebied 2009-2015*. Deventer: Thieme Deventer
- Noord-Hollands Dagblad (2011). *Slibproblematiek is heel groot. Aanpak ook goed voor vissers*. Verkregen op 6 september, 2012, via <http://www.stichtingvij.nl/images/publicaties/pdf/slibprobleem.pdf>
- PO IJsselmeer & Sportvisserij Nederland (2011). *Visplan IJsselmeer en Markerveer*. Verkregen op 2 april, 2012, via <http://www.visstandbeheercommissie.nl/downloads/>
- Randstad Urgent (2009). *Frisse blikken*. Verkregen op 24 oktober, 2011, via <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/randstad/documenten-en-publicaties/rapporten/2009/03/01/frisse-blikken.html>
- Rijksoverheid (z.d.). *Natura 2000*. Verkregen op 10 november, 2011, via <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur/natura-2000>
- Rijkswaterstaat (z.d.). *Doelen en resultaten*. Verkregen op 9 november, 2011, via http://www.rijkswaterstaat.nl/wegen/plannen_en_projecten/a_wegen/a9/planstudie_schiphol_ams_terdam_almere/doelen_en_resultaten/index.aspx
- Sabatier, P.A. (1988). An advocacy coalition framework of policy change and the role of policy-oriented learning therein. *Policy Sciences*, 21, 129-168.
- Sabatier, P.A. (1998). The advocacy coalition framework: revisions and relevance for Europe. *Journal of European Public Policy*, 5, 98-130
- Smit, M.R.H. (2010). *The 'Nature' of Building with Nature'*
- Smit, M.R.H., & Lulofs, K.R.D. (z.d.) *Chances and Challenges for Building with Nature in the IJsselmeer Area*. Enschede: Universiteit Twente

Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer (2010). *Nieuwsbrief 2010 Nummer 1*. Verkregen op 16 november, 2011, via <http://www.stichtingvbij.nl/images/Projecten/pdf/nieuwsbrief1-de-zachte-motor.pdf>

Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer (2011). *Nieuwsbrief 2011 Nummer 2*. Verkregen op 17 november, 2011, via <http://www.stichtingvbij.nl/images/Projecten/pdf/2nieuwsbrief-de-zachte-motor.pdf>

Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer (z.d.). *Doelstelling en Visie*. Verkregen op 28 maart, 2012, via <http://www.vbij.nl/>

Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer (z.d.). *Kernwaarden IJsselmeer*. Verkregen op 6 september, 2012, via <http://www.vbij.nl/>

Stichting Waterrecreatie IJsselmeer en Randmeren (z.d.). *Introductie*. Verkregen op 28 maart, 2012, via <http://www.stichtingwaterrecreatie.nl/index2.html>

Stichting Waterrecreatie IJsselmeer en Randmeren (z.d.). *Onze Visie*. Verkregen op 24 Julie, 2012, via <http://www.stichtingwaterrecreatie.nl/index2.html>

Tauw (z.d.). *Natuurinclusief ontwerp: IJsseldelta-Zuid*. Verkregen op 21 mei, 2012, via <http://www.tauw.nl/projecten/project/natuurinclusief-ontwerp-ijsseldelta-zuid/?cHash=f4d5d0ce1b094663797dc2e3973c1409>

Treinreiziger (2011). *IJmeerverbinding kan twee miljard euro goedkoper*. Verkregen op 9 november, 2011, via http://www.treinreiziger.nl/actueel/binnenland/ijmeerverbinding_kan_twee_miljard_euro_goedkoper-143866

Verenigde Naties (z.d.). *Samenwerken met NGO's: 1. Wat is een NGO?* Verkregen op 3 september, 2012, via <http://www.unric.org/nl/vn-wat-en-hoe/19?start=1>

Vissersbond (z.d.). *Binnenvisserij*. Verkregen op 2 april, 2012, via <http://www.vissersbond.nl/index.php?mod=page&id=21>

Waterman, R.E. (2008). *Naar een integraal kustbeleid via bouwen met de natuur*. Delft: Waltman

Weible, C.M. (2007). An Advocacy Coalition Framework Approach to Stakeholder Analysis: Understanding the Political Context of California Marine Protected Area Policy. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 17, 95-117

Weible, C.M., & Sabatier, P.A. (2009). *Coalitions, Science, and Belief Change: Comparing Adversarial and Collaborative Policy Subsystems*. Verkregen op 18 januari, 2012, via <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1541-0072.2009.00310.x/full>

Wentink, J. (2011). *Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer (VBII)*. Verkregen op 28 maart, 2012, via <https://wentventures.wordpress.com/2011/04/30/stichting-verantwoord-beheer-ijsselmeer-vbij/>

Zainal, Z. (2007). *Case study as a research method*. Verkregen op 1 maart, 2012, via http://eprints.utm.my/8221/1/ZZainal2007-Case_study_as_a_Research.pdf

Bijlage 1: Vragenlijst:

Naam respondent:	Datum:
Organisatie:	Locatie:

A: Kennis over 'Bouwen met de Natuur'

- 1) Bent U bekend met de term 'Bouwen met de Natuur'? (*Antwoord de respondent 'Nee' ga door naar vraag 3)*

- 2) Kunt u me vertellen wat 'Bouwen met de Natuur' volgens u inhoud?

- 3) Denkt u dat de andere leden van uw organisatie weten wat 'Bouwen met de Natuur' inhoud?

Leg uit wat Bouwen met de Natuur inhoud:

In het volgende onderdeel van dit interview wil ik u graag wat vragen stellen over uw mening over 'Bouwen met de Natuur'. Om zeker te weten dat we het over hetzelfde onderwerp hebben zal ik eerst nog eenmaal de belangrijkste elementen van Bouwen met de Natuur opnoemen.

De 'Bouwen met de Natuur' aanpak rust op drie peilers. Deze drie peilers zijn:

1 Zoveel mogelijk kennis vergaren over de eigenschappen van een ecosysteem en de aanwezige natuurlijke processen in dit ecosysteem

2 De geïdentificeerde natuurlijke processen gebruiken als hulpmiddel om menselijke ambities te realiseren

3 Het maximaliseren van de potentie van het ecosysteem in plaats van alleen maar proberen de natuurkwaliteit op het huidige niveau te houden

Een goed voorbeeld hiervan is de 'Zandmotor'. De Zandmotor is een alternatieve manier om de kust veilig te maken. Door gebruik te maken van de stroomrichting van het water kun je zand dat je in het water stort op een natuurlijke manier tegen een dijk laten aanspoelen. Dit creëert een vooroever die aan de ene kant een plaats biedt voor vogels om naar voedsel te zoeken en aan de andere kant het land beschermt tegen het water.

B: Mening over 'Bouwen met de Natuur' en verschillende belangen

In dit onderdeel van het interview wil ik u graag een paar stellingen voorleggen over uw mening over 'Bouwen met de Natuur' en de verschillende belangen die spelen op en rondom het Markermeer-IJmeer gebied. Ik wil u graag vragen om hier met 'helemaal mee eens', 'mee eens', 'neutraal', 'mee oneens', 'helemaal mee oneens' of 'geen mening' op te beantwoorden.

- 4) Stelling: De 'Bouwen met de Natuur' methode toepassen op het Markermeer- IJmeer gebied is een goed idee

Helemaal mee eens	Mee eens	Neutraal	Mee oneens	Helemaal me oneens	Geen mening

- 5) Stelling: De andere leden van mijn organisatie zijn voor het toepassen van 'Bouwen met de Natuur' op het Markermeer-IJmeer gebied

Helemaal mee eens	Mee eens	Neutraal	Mee oneens	Helemaal me oneens	Geen mening

- 6) Stelling: De huidige kwaliteit van de natuur in het Markermeer-IJmeer gebied is hoog genoeg

Helemaal mee eens	Mee eens	Neutraal	Mee oneens	Helemaal me oneens	Geen mening

7) Stelling: De kwaliteit van de natuur in het Markermeer-IJmeer gebied moet verbeterd worden

Helemaal mee eens	Mee eens	Neutraal	Mee oneens	Helemaal me oneens	Geen mening

7b) Als respondent 'mee eens' of 'helemaal mee eens' heeft geantwoord op vraag 7: Kunt u een voorbeeld geven van wat u vindt dat er verbeterd moet worden aan de natuur in het Markermeer-IJmeer gebied?

8) Stelling: Recreatie op en rondom de meren is belangrijker dan het verbeteren van de ecologische kwaliteit van het Markermeer-IJmeer gebied

Helemaal mee eens	Mee eens	Neutraal	Mee oneens	Helemaal me oneens	Geen mening

9) Stelling: De belangen van de beroepsvisserij zijn belangrijker dan de voedselvoorziening van vogels

Helemaal mee eens	Mee eens	Neutraal	Mee oneens	Helemaal me oneens	Geen mening

10) Stelling: Buitendijks bouwen van woningen in het Markermeer en IJmeer moet worden toegestaan

Helemaal mee eens	Mee eens	Neutraal	Mee oneens	Helemaal me oneens	Geen mening

11) Stelling: Een treinverbinding of snelweg door het IJmeer om de Randstad en Almere beter met elkaar te kunnen verbinden is een goed idee

Helemaal mee eens	Mee eens	Neutraal	Mee oneens	Helemaal me oneens	Geen mening

- 12) Stelling: Het Markermeer en IJmeer mogen gebruikt worden voor de aanleg van windmolenparken

Helemaal mee eens	Mee eens	Neutraal	Mee oneens	Helemaal me oneens	Geen mening

- 13) Stelling: Er mogen kunstmatige eilanden aangelegd worden in het Markermeer en IJmeer voor de aanleg van natuurgebieden

Helemaal mee eens	Mee eens	Neutraal	Mee oneens	Helemaal me oneens	Geen mening

Dan wil ik u nu graag nog twee open vragen stellen over ‘Bouwen met de Natuur’:

- 14) Denkt u dat er binnen het Markermeer-IJmeer gebied locaties of projecten zijn waar de ‘Bouwen met de Natuur’ methode iets zou kunnen toevoegen. Zo ja, welke?

--

- 15) Wat denkt u dat de belangrijkste hindernissen zijn voor ‘Bouwen met de Natuur’? De redenen waarom het niet meer wordt toegepast dan het nu gebeurd?

--

C: Relatie met andere actoren

In het volgende deel van dit interview wil ik u wat vragen stellen over andere niet-gouvernementele actoren die belangen hebben bij wat er op en rondom het Markermeer en IJmeer gebeurt.

- 16) Kunt u mij van de volgende actoren aangeven of u ze herkent van naam of niet? *Vraag natuurlijk niet naar de eigen organisatie naam*

Naam organisatie	Ja	nee
Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer (VBIJ)		
Coöperatieve Producentenorganisatie Nederlandse Vissersbond- IJsselmeer (PO IJsselmeer)		
Stichting Waterrecreatie IJsselmeer en Randmeren (Stichting WIJ)		

- 17) Onderhoud uw organisatie contact met de volgende organisaties?

Naam organisatie	Ja	nee
Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer (VBIJ)		
Coöperatieve Producentenorganisatie Nederlandse Vissersbond- IJsselmeer (PO IJsselmeer)		
Stichting Waterrecreatie IJsselmeer en Randmeren (Stichting WIJ)		

- 18) Als ik zou zeggen dat organisatie ... dezelfde visie heeft op wat er met het Markermeer-IJmeer gebied moet gebeuren als uw organisatie. Bent u het hier dan 'helemaal mee eens', 'mee eens', 'niet mee eens maar ook niet mee oneens', 'mee oneens', 'helemaal mee oneens' of hebt u hier 'geen mening' over?

	Helemaal mee eens	Mee eens	Niet mee eens maar ook niet oneens	Oneens	Helemaal mee oneens	Geen mening/ niet van toepassing
Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer (VBIJ)						
Coöperatieve Producentenorganisatie Nederlandse Vissersbond- IJsselmeer (Po IJsselmeer)						
Stichting Waterrecreatie IJsselmeer en Randmeren (Stichting WIJ)						

19) U geeft aan dat organisatie... deels dezelfde visie heeft als uw organisatie. Kunt u mij vertellen over welke onderwerpen u het eens bent?

Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer (VBIJ)	
Coöperatieve Producentenorga natie Nederlandse Visserbond- IJsselmeer (Po IJsselmeer)	
Stichting Waterrecreatie IJsselmeer en Randmeren (Stichting WIJ)	

20) Heeft uw organisatie ooit met overlegd of samengewerkt? Zo ja kunt u hier een voorbeeld van geven?

Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer (VBIJ)	
---	--

Coöperatieve Producentenorga nissatie Nederlandse Vissersbond- IJsselmeer (Po IJsselmeer)	
Stichting Waterrecreatie IJsselmeer en Randmeren (Stichting WIJ)	

21) Zijn er onderwerpen waar uw organisatie en ... over van mening verschillen? Zo ja, kunt u hier een voorbeeld van geven?

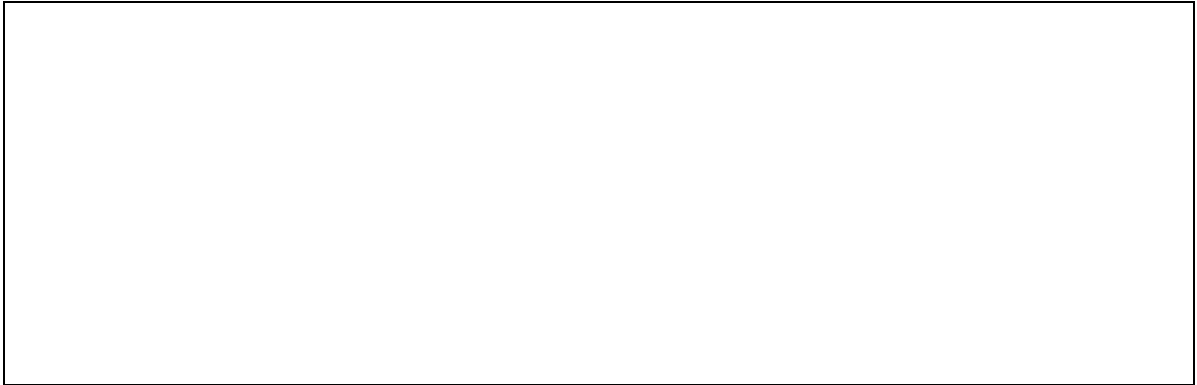
Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer (VBIJ)	
Coöperatieve Producentenorga nissatie Nederlandse Vissersbond- IJsselmeer (Po IJsselmeer)	
Stichting Waterrecreatie IJsselmeer en Randmeren (Stichting WIJ)	

- 22) Is het ooit voor gekomen dat organisatie... en uw organisatie elkaar actief hebben tegen gewerkt? Bijvoorbeeld bij het beïnvloeden van een beleidsbeslissing van een overheidsorganisatie? Zo ja, kunt u hier een voorbeeld van geven?

Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer (VBIJ)	
Coöperatieve Producentenorga nisation Nederlandse Vissersbond- IJsselmeer (Po IJsselmeer)	
Stichting Waterrecreatie IJsselmeer en Randmeren (Stichting WIJ)	

- 23) Zijn er naar uw mening andere niet-gouvernementele organisaties die een belang hebben bij wat er in en rondom het Markermeer en IJmeer gebeurt of invloed hebben op wat er in dit gebied gebeurt die ik nog niet genoemd heb?

24) Dat zijn alle vragen die ik wilde stellen. Zijn er nog opmerkingen of vragen die u hebt die niet aan bod zijn gekomen in dit interview?



Bedank respondent voor interview

Reflectieverslag Bacheloropdracht

Universiteit Twente

Erwin van der Aart

S0176516

1 Inleiding

Twee jaar geleden ben ik begonnen met het schrijven van een bacheloropdracht over de verhoudingen tussen niet-gouvernementele organisaties in het Markermeer-IJmeer gebied rond 'Bouwen met de Natuur'. In dit reflectieverslag zal ik allereerst reflecteren op de punten die relatief goed gingen en waar dus minder ruimte voor verbetering ligt. Hierna zal gekeken worden naar de punten die duidelijk slechter gingen en hoe dit bij een volgend project hopelijk voorkomen kan worden.

2 Sterke punten

Inhoudelijk waren er meerdere dingen die redelijk goed gingen. Voordat ik begon met deze bacheloropdracht wist ik weinig van het Markermeer-IJmeer gebied en wat er in dit gebied speelde. Naar mijn idee heb ik mij goed ingelezen op dit gebied en heb ik een goed beeld ontwikkeld van de verschillende belangen die in dit gebied spelen. Van het concept 'Bouwen met de Natuur' had ik nog nooit gehoord voordat ik deze bacheloropdracht tegen kwam. Ook op dit gebied heb ik mij goed ingelezen om te begrijpen wat dit concept inhoud.

Naar mijn idee ging ook het schrijven van mijn theoretisch kader vrij goed. Het Advocacy Coalition Framework van Sabatier is niet gemakkelijk te begrijpen maar door verschillende bronnen er over te lezen en door de feedback van mijn docenten mee te nemen weet ik nu waar het Advocacy Coalition Framework over gaat. Door deze kennis heb ik een goed theoretisch kader kunnen neerzetten.

Ook de beschrijving van het Policy subsystem ging goed. Zoals ik al eerder beschreven heb, heb ik mij goed ingelezen in de verschillende belangen die spelen in het Markermeer-IJmeer gebied. Door deze kennis op een ordelijke manier op papier te zetten heb ik een goede beschrijving van het policy subsystem kunnen geven.

Een laatste punt wat naar mijn mening goed ging waren de interviews. De vragen die ik bedacht had gaven me de informatie die ik wilde hebben. Ook was het voor de geïnterviewde duidelijk wat ik met de vragen bedoelde en hoefde ik geen vragen nog een keer uit te leggen. De sfeer bij de interviews was goed en de respondenten leken geïnteresseerd in mijn opdracht. Ik had niet het idee dat de respondenten de antwoorden tegen het eind gingen afraffelen, dus blijkbaar waren de interviews niet te lang.

3 Zwakke punten

Hoewel er een paar punten waren die ik goed vond gaan tijdens mijn bacheloropdracht, waren er zeker ook zwakkere punten waar ik aan moet werken. Het eerste punt waar ik op moet letten is opdracht selectie. Nadat ik een tijdje bezig was met deze opdracht kwam ik erachter dat deze opdracht niet echt in mijn interessegebied ligt. Dit heeft geen positieve effecten op mijn motivatie gehad. Bij de volgende opdracht waar ik de keuze uit onderwerpen heb is het dan waarschijnlijk ook een goed idee om langer stil te staan bij welke opdracht ik wil doen.

Een groot punt waar ik aan moet werken is de tijd die het geduurd heeft om mijn bacheloropdracht af te maken. Ik heb niet gewerkt met een tijdsplanning of deadlines, maar gewoon gekeken naar hoever ik kwam op een dag. Hierdoor mis ik het urgentie gevoel om door te werken. Het was achteraf gezien ook niet handig om alvast te beginnen met mastervakken terwijl ik mijn bacheloropdracht nog niet af had. Hierdoor heb ik een jaar niks gedaan aan mijn bacheloropdracht, wat naast het feit dat het een jaar vertraging opleverde, er ook voor zorgde dat ik mij weer deels opnieuw moest inlezen in het onderwerp. In de toekomst is het beter om eerst een opdracht af te maken voor dat ik met iets nieuws begin voor zover mogelijk. Als dit niet gaat is het een goed idee om een bepaalde tijd per week in te plannen die ik aan mijn opdracht moet besteden.

Naast tijdsplanning waren er ook inhoudelijk punten die ik beter had kunnen doen. Ik had vooral moeite met de theorie te koppelen aan de praktijk. Allereerst had ik moeite met mijn methodologie. Ik vond het lastig om bepaalde termen als 'nested subsystem' en 'policy subsystem' toe te passen op de werkelijkheid. Ook met het belief system uit het Advocacy Coalition Framework had ik moeite. Hoewel ik het een goed systeem vind om actoren te beschrijven moet je goed opletten welke eigenschap van een actor bijvoorbeeld in de policy core of in de secondary aspects hoort. Een verkeerde indeling kan een vertekend beeld geven van de relaties tussen verschillende actoren.

Een ander punt waar ik op moet letten is mijn dat ik mijn aandacht focus op de dingen die belangrijk zijn voor mijn onderzoek. Bij het inlezen in het onderwerp heb ik al snel de neiging om te veel tijd te besteden aan bronnen die hoewel ze gerelateerd aan mijn onderwerp zijn uiteindelijk niet belangrijk voor mijn onderzoek zelf zijn. Ook bij het schrijven van mijn bacheloropdracht zelf moet ik hier op letten. Met een maximum van 25 pagina's heb je niet heel veel ruimte om de belangrijke informatie over te brengen aan je lezer. Een uitgebreide beschrijving van het policy subsystem kan dan wel interessant zijn, maar neemt pagina's in die je beter aan informatie die relevanter is voor je hoofdvraag kan besteden.

Een laatste punt wat niet goed ging bij mijn bacheloropdracht was de samenwerking met mijn docenten. Door dat het soms lang duurde voor dat ik weer iets af had was het contact tussen ons sporadisch. Ook het beantwoorden van elkaars e-mails duurde soms lang. Bij een volgende opdracht moet ik meer contact houden met mijn docenten en ook sneller herinneringen sturen als ik geen reactie krijg.